

תשרה

משמחת נישואין של
בצלאל ואסתר לאה
ווילשאנסקי
ה' מרחשון ה'תשע"ד

לזכות

החתן הרב התמים בצלאל שיחי'
והכלה המהוללה מ' אסתר לאה תחי'
ווילשאנסקי
לרגל נישואיהם בשעטומו"צ
יום רביעי, ה' מרחשון ה'תשע"ד

נדפס ע"י הוריהם
הרה"ת ר' חיים אלי' זוגתו מרת פייגא שיחיו
ווילשאנסקי
הרה"ת ר' אהרן מרדכי זוגתו מרת שרה מאשא שיחיו
אבענד
זקניהם
הרה"ח הרה"ת ר' רפאל זוגתו מרת חוה שיחיו ווילשאנסקי
הרה"ח הרה"ת ר' שלום מנחם מענדל זוגתו מרת רחל שיחיו סימפסאן
הו"ח אי"א ד"ר שרגא פייוול גרשון ורעיתו אבענד

פתח דבר

בשבח והודי' להשי"ת, שהחיינו וקיימנו והגיענו ליום כלולות צאצאינו שיחיו מזל טוב ולבנין עדי עד. הננו מתכבדים להגיש לפניכם „תשורה“, כאות הוקרה על השתתפותכם בשמחתינו. כמנהג אנ"ש שיחיו, מיוסד על הנהגת כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ נ"ע בחתונת כ"ק אדמו"ר.

תשורה זו כוללת:

מכתבי כ"ק אדמו"ר להורי החתן להברית מילה וה"אפשרעניש" של החתן.

פאקסימיליא מהתשורה שחילק כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ בחתונת כ"ק אדמו"ר.

תולדות החסיד ר' בצלאל ווילשאנסקי (ר' צאלע'ל חערסאנער) עם צילומי כתב ידו, אבי זקנו של החתן.

קובץ מכתבים מאת כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ נ"ע.

לקט סיפורים (שתורגמו לאנגלית) שסופרו ע"י ר' בצלאל ווילשאנסקי, וחלק מתולדות חיינו.

אגרות קודש מכ"ק אדמו"ר בפרסום ראשון בנוגע שידוכים וחינוך*.

מכתב לסבתא של הכלה – הכלה נקראת על שמה.

מכתבים ותמונה מסבא רבה של הכלה שהי' מעורב בכמה ענינים בעת שכ"ק אדמו"ר מהוריי"צ ביקר בפיטסבורג, ובדיטרויט.

בתקוה שנזכה תיכף ומיד ו„ישמע בערי יהודה ובחוצות ירושלים קול ששון וקול שמחה קול חתן וקול כלה“. בהתגלות כ"ק אדמו"ר „מלך ביופיו תחזינו עינינו תיכף ומי"ד ממ"ש.

חיים אלי' ופייגא ווילשאנסקי

אהרן מרדכי ושרה מאשא אבענד

ה' מרחשון ה'תשע"ד
ברוקלין, ניו יארק

(* מארכיון המזכירות של כ"ק אדמו"ר. ע"י סב החתן הרה"ח ר' שלום מענדל שיחי' סימפסאן, ממזכירי כ"ק אדמו"ר.

ווילשאנסקי - ברוקלין

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn, N. Y. 11213
493-9250

מנחם מענדל שניאורסאהן
ליובאוויטש

770 איסטערן פארקוויי
ברוקלין, נ. י.

ביה, כ"ח תשרי תשמ"ו
ברוקלין, נ. י.

הרה"ח אי"א נוי"נ וכו'
מוה' חיים אלי' שי'

שלום וברכה!

במענה על ההודעה אשר נולדו להם תאומים למזל
טוב,

הנה יה"ר מהשי"ת שיכניסום לבריתו של אברהם
אבינו, וכשם שיכניסום לברית כן יכניסום לתורה
ולחופה ולמעשים טובים, ויגדלום ביחד עם זוג' תי'
ואת כל ילדיהם שי' מתוך הרחבה.

בברכת מזל טוב!

ווילשאנסקי - ברוקלין

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn, N. Y. 11213
493-9250

מנחם מענדל שניאורסאהן
ליובאוויטש

770 איסטערן פארקוויי
ברוקלין, נ. י.

ביה, י"א תשרי תשמ"ט
ברוקלין, נ. י.

הרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ וכו'
מוה' חיים אלי' שי'

שלום וברכה!

במענה על ההודעה אודות יום הולדת השלישי של
סענדר שיחיו,

הנה מועתק לקמן חלק ממכתב כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע בנוגע
למנהגי ישראל בזה. ויה"ר מהשי"ת שיגדלום ביחד עם זוג' תי' לתורה ולחופה
ולמעשים טובים מתוך הרחבה.

בברכה א"ס א"י וכו'

וד"ל כ"ק מו"ח אדמו"ר.

..... ובדבר גזיזת השערות -אפשרעניש- הוא דבר גדול במנהג ישראל
ועיקרו הוא בהחינוך דהשאר פיאות הראש, ומיום הגזיזה והנחת הפיאות של
הראש, נהגו להדר להרגיל את התינוק בענין נשיאת ט"ק וברכות השחר וברכת
המזון וק"ש שעל המטה. והשי"ת יהי' בעזרם שיגדלוהו לתורה ולחופה ולמעשים
טובים מתוך פרנסה בהרחבה ובמנוחת הדעת בגשמיות וברוחניות.

שלוש וברכה

פרשת זכתי קרבן זה הוא. כי היום בין החסידים
 ומגריהו דעת היא כי כונה כזה. אשר באמת האוסרות
 או אנו מונוצח חנו קדושת אחרים ונצא טרה ונצתי החסידים
 דעתם אצות ארוב עין מגריהו ונאנו אהויל אצות דעת קרוב
 נאנו אנו טראפני ענו כנס קהלה ומסיד ה' אר' ה' ה' א'
 נע אשר כחטה שיה שני (ת'ג'ת' - נו אצ'ר) א' ע'א'
 ונשתבאו דבר הבאת אלו ואוסרות ההיא תפ' החסיד ר'ג'
 נע חיבם א' ה'ע'יני' ונצ' דמרי' ונצ'א' א' כ'א'ר' ונר'
 ה'ע'ינות' שס'א'ו. (נע' החסיד ר'ג'ר' נע'
 באומ' מע'וב' א'ח' ר'פ'ן הג'א'ו א'י'ת' ל'ה' ע'וב' א'צ'ר'
 ה'צ'דק' א'ת'כ'י' א'ח' ה'א'ו א'י'ט' ע'ל' ה'א'פ' ונצ'את' ה'א' ע'י'ד' א'נ'י'
 א'ה'י'ת' א'ר'ב' ד'ר'א'ו'פ' ונ'כ'ו'ן א'א'ר'ק'ט' ונצ'א'ו'פ' י'ת' א'ר'ב' א'ל' א'
 א'ר' ט'י'פ'ין ד'פ'ו'ק' א'ה'ר'ת' ש'א'ו'ת' א'א'ר'ב'ת' א' ש'ר'א' א'ס'ר' ה'
 וס'ו' כ'ג'ו'ב' א'ר'ק'ט' א'ר'ב' כ'א'ר'י' י'כ'ו'ל' ונצ'ר'ת' ע'י'ן ד'ת' ג' א'ר'
 נצ'א'ר' ע'י' ונצ'ר'ן ה'ד'ע'ט' נע' ונצ'א'ר' ה'א'לו ב'ר'ב' א'ת' ג'
 ונצ'ר'ב'ט' א'לו ב'ס'נ' ה'ה'י'א' א'ח' ר'פ'ן ה'ג'ר'ו' ונצ'ר'
 זה א'ח'ס'י'ד' ה' א'ש'ה' נע'

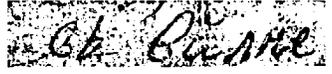
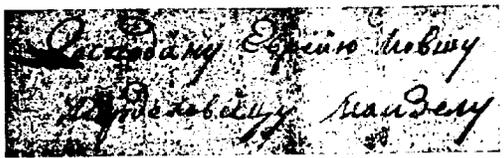
אזכרון טוב. חינוך בנות הכנה הנהוגה ג'
 ח'י' נוסק'א' ת'פ'י' ע'י' ב'ן ה'ת'ת'ן ה'ר' ג' מ'נ'ח' מ'ע'נ'ן' ש'י' ה'נ'ע'
 ד'ג'ה' א'כ'ר'ב' א'ת' א'ל' ה'נ'ש'א'י' ו'ל'ק' ד'ש'מ'ת' א'ד'ב'ר'ן' ו'ק'ר'ו'ב'
 ונצ'ר'ת'ק'י' ק'ת'ש'ו'ר'ה' ה'נ'ש'א'ר'ת' ד'ג'ה' ה'ק'ת'ק' נצ'ר'ב' כ'ת'פ' י'ד'
 ק'ר'ב'ו' א'ל' ה'ר'ב' כ'ק' א'ר'ו'ב' א'א'ז'ו'ר' א'נ'י'ן' ה'ר'א'ש'ו'ן' ר'פ'ן'
 ה'ג'ר'ו' ו'נצ'ר'ו'ק'א'ר'ה' (כ'ג'י' ו'נ'ע' א'ר'ק'ט' ה'ג'ר'ו' א'ל' ה'ר'א'ש'
 נצ'ר'ב'ט' ע'ר'ב' ד'ת'כ'ו'כ'י' י'ד'י'ן' א'נ'י'ן' ה' א'ל'י'ת' י'א'ו' ו'כ'
 מ'ג'ר'י' ט'ר'ה' י'א'ו'.

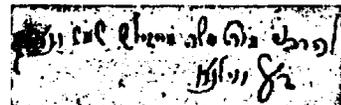
קשתה ודקתה

ישירה - תנועת המגיד הירושלמי
 ג' י'ר' כ'א'ו' ת'ר'פ'ט' ו'א'ר'ט'א'.

אריה זה עשה לי שאלת ובקשת לעורר מוח טהרה בלבן הטל העובר על אמותי כלאחריתך העובר על וכו'
 להיות מן העלבים ולבקש מחילה ברבים מהגיד מו' מאיר ר'י קודם ידרכי הבעל (יוס'ה'כ'י'פ'ור'ט' ה'ב'א'ע'ל'י' ו'ל'ס'ו'ב'ת' ו'ל'ע'ש'ו'ת' ז'את' ל'מ'ע'נ'י' ו'ל'מ'ע'ן'
 השלחן) כי אין שלו' יוצא מתוך מריבה ח'ו' ובקשת ממחולקת לש'ש' (ש'ס'ש'מ'י'ט'ם) אשר רוב הצרות וחולאות ח'ן ממחולקת לש'ש'
 הרחמן יצילנו ממנה ומגדל בטחוני שדברי אלה המועט'י'ן (י'ח'ז'יק'ו' ה'מ'ר'ו'ב'י'ן) ויהיו לרצון אמרי' פי ולא ישליכם
 אחרי ג'ו'ו' ה'ר'ו' קצרותי ואומר שלו' שלו' מאור'ש' (מ'א'ד'ו'ן' ה'ש'ל'ו'ן) כנפש תדרשנו ר'ש' ד'ו'ר'ש' ש'ל'ו'ו'ן' ו'ס'ו'ב'נו' מ'ל'ו'כ'ת' (מ'ל'ב' י'נ'פ'ש'ח'פ'י'צ'ה') ש'י'א'ו'ר' ל'מ'ן'

ואילו שלוש השורות שמסמאל
 הכתובות בשפה הרוסית.
 נכתבו על ידי אחר:
 לאדון יתחי משה
 מורדוכוביץ (בן מרדכי) מיידלש
 בווילנא

שתי השורות שמימין נכתבו אף הן
 - מעבר לדף -
 בגוף סגנון יד קודש אדמו"ר הוש:
 לחובני מרה משה מיידלש שמש ונאמן
 דק'ח'ה'ל'ת' ו'ו'יל'נ'א'

ר' צאלע'ל חרסאנער

הרה"ח הרב ר' בצלאל וזוגתו מרת חי' ווילשאנסקי ע"ה

תולדות חייו

ראשי פרקים מתולדות הרה"ג הרה"ח התמים מוהר"ר בצלאל שו"ב ושד"ר ווילשאנסקי ז"ל בשורות לפנינו נעשה ניסיון לטוות ראשי פרקים מתולדות חייו, כפי שהם משתקפים ועולים מעט מתוך דברים שכתב בעצמו (בשאלון שמילא על תולדות חייו לצורך קבלת אפידייוויט), ובעיקר ממה שנכתב אודותיו בספרים שונים המתארים את תולדות הימים ההם, כמו גם ממכתביהם של רבותינו נשיאנו אליו, מהם ניתן ללמוד על פעולותיו השונות, ומזיכרונותיהם של בני משפחתו מה ששמעו ממנו בעצמו.

* * *

בגמרא, אין זו סתם שאלה אלא מכווין הוא לשאלת הרשב"א וכדו'.

על אותם השנים בתו"ת סיפר פעם, שבאחת מן השנים הם היו כיתה בת ששה תלמידים, וההנהלה רצו לצרף אליהם את הכיתה הנמוכה יותר שילמדו יחד. אולם הם חששו שהאיחוד בין שתי הכיתות יגרום שרמת הלימוד תפגע, ועל-כן ל'אות מחאה' הם לא נכנסו לשיעור.

המנהל פועל של הישיבה, כ"ק אדמו"ר הרי"צ, הורה מיד לסלק אותם מן הישיבה. כמובן שהם התחילו לפעול בכל מיני השתדלויות על-מנת

שנות לימודיו בתומכי תמימים בליובאוויטש

ר' בצלאל נולד בכ"א שבט ה'תרנ"ח לאביו ר' רפאל שהיה מגזע חסידי חב"ד שנשלחו ע"י הרבי האמצעי למושבות (קאלאניעס).

בהיותו נער בן ארבע עשרה וחצי שנים בלבד — בשנת תער"ב — הגיע ללמוד בישיבה הק' תומכי תמימים בליובאוויטש, וכבר בשנותיו הראשונות בישיבה היה נחשב מחשובי הבחורים. ר' יהודה חיטריק ע"ה סיפר, שהמגיד שיעור של ר' בצלאל היה מתבטא עליו ואומר שכאשר הוא שואל שאלה

בשנים המאוחרות יותר שלו בליובאוויטש למד חסידות אצל הרה"ג הרה"ח ר' שאול בער זיסלין, וראה בו את מורו ורבו בחסידות, וכך היה מכנה אותו במכתביו אליו. באותו הזמן גם היה המשפיע הרה"ח ר' אלתר שימחאוויץ. ר' בצלאל סיפר שחברו ר' סעדיה (ליברוב) אהב יותר את השיעורים של ר' אלתר, היות ובו הרגישו יותר 'יגיעה', הענין של 'מאן דדחקין במילי דחוכמתא'. אך שיעוריו של ר' שאול היו הרבה יותר בהרחבה ועמקות, וניחן בחוש הסברה נפלא.

בתומכי תמימים הוא למד עד לחתונתו — בשנת תרפ"א — לזוגתו החשובה מרת חיי' ע"ה בת הרה"ח ר' שניאור זלמן לעווין שו"ב בראמאנאווקע, שהיתה מגזע הרמ"ק הקדוש. לקראת השידוך שלו, שלח לרבי מכתב לקבל את הסכמתו לשידוך. את המכתב הוא שלח באמצעות ידידו הרה"ח ר' לייזער ננס. כשר' לייזער הכניס את המכתב הוא ציין מעצמו בפני הרבי ששמות האמהות הם אותו דבר, ואולי זוהי בעי' הרבי שאל אותו בחזרה: "גם זאת ביקש ממך לשאול", ור' לייזער השיב בשלילה, והרבי לא התייחס לזאת. ר' בצלאל סיפר שהוא באמת לא עשה מכך ענין כיוון שידע שהבעיה היא רק בשמות הכלה וחמותה ולא בשמות האמהות.

* * *

גלגוליו יחד עם בני ביתו ברחבי ברית המועצות

לאחר חתונתו החל לשמש כשוחט ובדק בכפר רובאנאווקא, ולאחר מכן עבר לשמש כשו"ב בעיירה נאווא אלעקסאנדרובקא, ומשם כנראה חזר בשלב מסויים למשפחתו בחרסון.

באותם הימים היה בבאטום הרה"ח ר' שמריהו ששונקין ששימש שם כרב ודאג לכל ענייני היהדות שם. ר' שמריהו חיפש אז אדם ראוי שיוכל לבוא לבאטום ליטול את משרת השו"ב, ולשם כך אף נסע לרוסטוב. וכך מספר ר' שמריהו בזיכרונותיו: "בבואי לרוסטוב הצביעו לי על אברך אחד הנמצא בחרסון בצלאל ויילשאנסקי שמו, אשר יכול לשמש כשוחט, חזן, בעל קריאה ומוהל, והוא עצמו גם מחפש משרה מתאימה עבורו" (זיכרונותיי עמוד 116).

ר' שמריהו פנה אליו בהצעה שיבוא לבאטום, ור' בצלאל אכן נענה לבקשתו, והגיע אליו לרוסטוב שם שהה ר' שמריהו באותה עת, ושם כבר היה באותה שעה הרבי הריי"צ. היה זה אחר תפילת מנחה כאשר

שיחזירו אותם, והרבי הריי"צ אז התבטא: 'הרוצים באמת יחזרו, ולאחר מכן, הוא דיבר עם כל אחד בפרטיות. כאשר ר' בצלאל נכנס, דיבר איתו הרבי, ובסוף אמר לו: 'דו האסט מיר נאך געדיינקען' [אתה עוד תזכור אותי...], וקבלו בחזרה לישיבה. (מתוך כל השישה רק שלושה נתקבלו בחזרה). והוא היה מספר שבתרפ"ב כאשר היה כבר נשוי, והיו לו קשיים באיזה ענין, הוא הגיע לרוסטוב ליחידות, ואמר אז לרבי שהוא תולה את הקשיים במה שהרבי אמר לו בשעתו "דו האסט מיר נאך געדיינקען". הרבי השיב לו שלא צריכים לדבר על זה.

הרה"ח ר' סעדיה ליברוב היה גם הוא מבין תלמידי אותה כיתה, וכשהיה מספר את אשר אירע היה מוסיף: אוי כמה שבכינו אז...

בין התמימים, הוא היה נחשב לרייכער בחור, היות וסבו היה שולח לו מידי פעם סכומי כסף קטנים, דבר שבקושי היה מצוי אצל שאר התמימים. עשירותו זו הייתה באה לידי ביטוי בליל שיש, שהיה באפשרותו לקנות נר על־מנת להישאר ער ולהעתיק לאורו מאמרים וכתבים. בדרך כלל היה ר' יודא עבער היחברותאי שלו לנר, והיה יושב עימו לאור הנר שלו.

חביבות יתירה הייתה לו אצל המשפיע ר' גרונס. הוא היה מזמינו אליו לביתו והיה יושב ולומד עימו באופן אישי, ובאותם הזדמנויות אף היה מספר לו סיפורי חסידים רבים. ר' בצלאל בעצמו סיפר פעם, שהייתה תקופה שהיה 'מתגנב' מהזאל באמצע סדר נגלה, והיה הולך לביתו של ר' גרונס, ר' גרונס היה אומר לו: 'תביא אחד מהספרים הגדולים' — היו אלו ספרי מאמרים של כ"ק אדמו"ר מהר"ש נ"ע — והיו יושבים יחדיו ולומדים.

את הסיפורים ששמע מר' גרונס רשם ר' בצלאל לעצמו, יחד עם סיפורים שנתן לו ר' גרונס להעתיק מתוך כתביו. מחברות מלאות סיפורים אלו יחד עם שאר המאמרים והכתבים שהעתיק לעצמו, אבדו לו באחד מגלגוליו הרבים.

תקופת מה הוא ישן בחדר יחד עם הת' זלמן דוד גאמלינער, שהיה מבוגר ממנו בכמה שנים, והיה מהציורים של ליובאוויטש, היה 'עובד' והיה מן היחוזרים. ר' בצלאל ראה בו דמות של בחור מבוגר והיה נועץ בו בעניינים של עבודת ה'. הדברים הגיעו לידי כך שכזלמן דוד נכנס ליחידות לכ"ק אדמו"ר הרש"ב, הביא גם את העניינים של התמימים שהיו מיהמודרכים שלו.

היה שח לפניו את דאגותיו והעגמת נפש המרובה שהייתה לו מהבעיות שצצו חדשים לבקרים. אמנם, שהותו בבאטום לא ארכה זמן רב, ובשנת ה'תרפ"ו, חלתה אשתו במחלת הקצרת, והרופאים טענו שהמזג אוויר בבאטום אינו מיטיב עימה, והם נאלצו לעזוב את באטום.

כאשר ר' שמואל לעוויטין פתח את ביהמ"ד לרבנים בנעוול, היה זה תקופה קצרה אחרי שר' בצלאל עזב את באטום. ר' בצלאל נכנס לרבי ושאל אם ללכת לשם ללמוד רבנות, השיב לו הרבי: "אתה רוצה ללכת ללמוד רבנות? איך האלט דאך דיר פאר א שוחט אין גרויסע שטאט" [= אני הרי מחזיק אותך לשוחט בעיר גדולה]... טוב בסדר תלך". (ובאמת, בסופו של דבר, בכל השנים הוא היה בפועל שוחט, גם בהיותו ברוסיה, לאחר מכן בפאריז, ואח"כ באוסטרליה – במלבורן ובסידני. אמנם שם בסידני בבית המטבחים השאלות הגיעו אליו, וגם הרב אברמסון, האב"ד דשם היה סומך על פסקיו בבית המטבחים. כך שבפועל כל ימיו הוא היה שוחט).

מענין לענין בקשר עם ענייני פרנסתו, סיפר פעם ר' בצלאל שכאשר נסע פעם לרבי הריי"צ (כשהרבי היה בדאטשע), והיה צריך להישאר שם לילה, נשאר ללון בבית של הרבי. בבוקר לפני שנסע נתנו לו לאכול יחד עם ר' חיים ליברמן, ר' חיים אכל לחם רגיל (שחור), ולר' בצלאל הגישו 'א זעמעלע' (לחמניה מקמח לבן). ובמענה לשאלתו מדוע הביאו לו זעמעלע, ענה לו ר' חיים, הרבי אמר לי: "ער איז דאך א אוקריאינער, איז גיב אים וויסע ברייט" [= הוא הרי אוקראיני, תן לו לחם לבן]. ור' בצלאל היה מסיים: 'הרבי לא נתן לי אז לחם לבן רק לארוחת בוקר, הוא בעצם לי לחם לבן לכל החיים...', והיה מסביר שבזמנים הכי קשים, לחם לאכול בדרך כלל היה.

משך זמן ישב ר' בצלאל בביהמ"ד ולמד עד אשר קיבל סמיכה לרבנות. ר' שמואל חיפש אז לשלוח אותו לרבנות באיזו עיר. ואכן, כאשר נודע על איזו עיר שהתפנה מקום לרבנות ר' שמואל החליט לשלוח אותו לשם להתמודד. לקראת הנסיעה ר' שמואל הכין אותו ואמר לו שיכין את הדרשה לומר בפני הבעלהבתים מתוך 'לקוטי תורה', הוא אז התבטא: "בלקוטי תורה יש הרבה עניינים".

הוא באמת הגיע לשם, ואז התברר שמעט זמן קודם נפטר שם הרב, ואז היה מקובל, שאם האלמנה תתחתן עם מישהו שראוי לרבנות ישמרו לו את החזקה, והיא באמת רצתה את החזקה הזו, וכשר' בצלאל הגיע לשם היא פנתה אליו ואמרה לו 'אתה

הרבי קראו להיכנס ואמר לו עם חיוך: 'מה אתה תגיד על ההזדמנות הזו, עכשיו נמצא פה שמער'ל והוא צריך שו"ב'. ר' בצלאל סיפר לאחר מכן, שקודם לכן החסידים שם ישבו ודברו ביניהם, על כך שהרבי מקפיד תמיד להתבטא בלשון 'הזדמנות' ולא בלשון 'מקרה'. תוך כדי השיחה הזו, יצא הגבאי ואמר לו שהרבי קורא לו. הוא לא היה מוכן כלל ליחידות, אך לא הייתה לו ברירה, והרבי אז פתח את דבריו עם חיוך: "מה אתה תגיד על הזדמנות כזו...".

וכך בהוראתו וברכתו של הרבי נסע ר' בצלאל לבאטום, היה זה בשלהי חודש אלול ה'תרפ"ג. לקראת הימים נוראים של שנת ה'תרפ"ד כבר הגיע ר' בצלאל לבאטום, והספיק לשמש כחזן ובעל קורא בראש השנה.

בשהותו בבאטום, מלבד תפקידו הציבוריים כשו"ב וכוי הוא היווה ידיד נאמן לר' שמריהו ששונקין, והם התרועעו יחדיו רבות, ור' שמריהו אף

(1) וכך כותב הרה"ח ר' שמריהו ששונקין בספרו זיכרונותיי: כל אותו עת אשר ידידי החביב, השו"ב התמים, ר' בצלאל ויילשאנסקי שי, אשר לקחתי כשו"ב בבאטום, היה עמי – לא הרגשתי עצמי בבדידות. היה לי חבר וריע למי להשיח את דאגת לבי מכל הבעיות והעגמת-נפש המרובות שהיו לי תמיד. הוא עזר לי הרבה בעניני הצבור, וכאשר צריך הייתי לעשות ולפעול, היה לי עם מי להתדבר ולשוחח. לא אחת היינו מהלכים שנינו מרחקים גדולים מחוץ לעיר ולשוחח בעניני העיר, ביחוד כאשר תמיד היה איזה ענין לענות בו.

פעם הרחקנו לכת ונתקלנו בענן. יכולנו למשש את מעבה הענן. המחזה היה מענין מאד, כי תמיד רואה הנך דבר מסוים ואינך יכול לדעת ולעמוד על טיבו. כשראינו ממרחק את הענן הפרוס לו על כל ההר, משך אותנו המראה להתקרב אליו יותר ויותר.

העיר באטום פרושה מצדה האחד לאורך הים התיכון, ומצדה השני היא מסובבת הרים צפופים ודחוסים, שרשרת של הרים גבוהים ורמים – לצדם של הרים קטנים וננסים. כך המשכנו בדרךנו לתוך ההר, עד אשר הצלחנו להגיע אל המטרה הנכספת – אותו הר, אשר ראינו עליו ממרחק פריסת הענן.

המחזה גרם לנו שמחה מרובה. יכולנו למשש בידיים דבר שרואים אותו תמיד, ממנו יורד גשם זלעפות, ואינך יודע מאומה אודותיו. קשה הדבר לתאר לזולת איזה מין ממשות הוא, אך במידת מה אפשר לשער דוגמא מגוש-הענן...

היה אז יום יפה ובהיר כאשר טיפסנו במעלות ההרים, וההליכה ארכה למעלה מארבע שעות. כשהיינו בתוך מעבה הענן, שוב לא ראינו כל קרן אור, כי הענן הסתיר את הכל מאתנו. מאחר שמתחת לענן מטפסף תמיד טיפות של גשם – לא יכולנו להתמהמה הרבה ונאלצנו לחזור. הדרך חזרה הייתה מהירה, וכעבור מחצית השעה היינו כבר מחוץ למעבה העננים, ובצלן של קרני השמש הלוהטות. כדאית היתה כל הטרחה הזאת ולראות את ה"מה גדלו – ומה יפו – מעשיך ה'!"

פינה לנוח בדרכם לעיירות השונות, מיותר לציין שעל-מנת לארח את כולם הצטופפה משפחתו בחלק קטן ביותר מן הבית, בכדי לאפשר מקום לשאר האורחים.

באחד הימים בהיותו שם בווארענזש, היה זה עוד בשנת ה'תרצ"ג, הגיע לביתו שהיה כאמור בבית הכנסת, אדם מבוגר ופנה אליו בשאלה: 'אתה השוחט והמוהל שהגיע לפה לאחרונה? משהשיב ר' בצלאל בחיוב אמר לו האיש המבוגר, נולד לי נכד ואני רוצה שתבוא למולו. כשר' בצלאל ביקש ממנו לבוא קודם ולראות אם הילד בריא בכדי למול, אמר לו אותו אדם: 'תסמוך עליי זה בסדר, תביא כלים ובא איתי'. לקח ר' בצלאל את האיזמל וסכין המילה ושאר הכלים, והצטרף אל אותו אדם למונית. הם הגיעו לבנין מפואר, ודפקו על דלת אחת הדירות. כאשר הדלת נפתחה, עמד למולם בתוך הבית קצין בכיר בנ.ק.ו.ד. ר' בצלאל הבין מיד שטמנו לו כאן מלכודת ונעשה חיזור כסיד, ולא ידע את נפשו. פנה אליו אותו קצין ואמר לו, תירגע, אני אבי הבן, בא ותעשה את הברית. עם סיומה של הברית אמר לו אותו קצין: 'כמובן שאני איני מכיר אותך ואתה אינך מכיר אותי... לך לשלום'. וכשביקש ר' בצלאל לבוא שוב בכדי לראות את הילד אחר המילה, השיב לו הלה, זה בסדר אל תבוא שוב. בנו הרב רפאל שי מספר, שכאשר שב אז לביתו, הביא עימו באמתחתו מיני מאכלים כגון סרדינים ועוד, שבמצב הכלכלי של אותם הימים, הם לא חשבו אף פעם שיהיה באפשרותם לקנותם ולאכול מהם.

בקיץ ה'תרצ"ה נפתחה גם בווארענזש מחלקה של תומכי תמימים. ור' בצלאל התמנה להיות המשפיע בישיבה. בין התמימים שלמדו אצלו במחלקה הזו של תומכי תמימים באותם שנים, ניתן למנות את: מיכאל טייטלבוים, שלום ווילענקין וישראל לעווין (ליפאוויצער) שהגיעו לשם כבר בשנת ה'תרצ"ה. ויחד עם לימודם בישיבה אף שימשו בתורנות ביניהם מלמדים לבנו רפאל. במשך הזמן באו ללמוד שם גם: בערלי קיעוומאן, ישעיי גופין, משה אהרן גייסינסקי, משה בנימין קפלן, הלל פעוויזנער ולהבחל"ח משקיה מרוזוב.

הרב ר' ישראל לעווין (ליפאוויצער) מספר בזיכרונותיו (מתוך תולדות חב"ד ברוסיה) על סיבת הגעתו ללמוד בווארענזש: "אחרי החגים (ה'תרצ"ו) נסעתי לווארענזש, כי הרה"ח ר' יונה (פאלטאווער) רצה שהבחורים המבוגרים, שבקרוב יצטרכו להתעניין בשידוכים שיקבלו תחילה השפעה אצל החסיד הרב בצלאל ווילשאנסקי".

תהיה זה שתיקח לי את החזקה? (ר' זלמן בוטמן ע"ה היה בשעת מעשה וזוכר את אשר אירע, והוא היה מספר שלמרות תחנוני הבעה"ב שם הוא עזב את העיירה).

ר' בצלאל חזר לנעוול, ומשמע שבוורכנידניפרובסק אשר עליד דנייפרטרובסק מחפשים שוחט, הוא עקר לשם, זה היה בשנת ה'תרפ"ז. לר' בצלאל היו באותה תקופה כבר שלושה ילדים: ביתו איידע תחי' (לימים אשת הרה"ח ר' דוד ע"ה פערלוב בנו של הרה"ג הרה"ח הרב ר' מרדכי פערלוב), בנו רפאל שי, וביתו ביילא (לימים אשת הרה"ח ר' שמעון שו"ב ע"ה שטילערמאן).

שם בוורכנידניפרובסק התגורר בתחילה בשכנות לרב של המקום (הרב שמחה גאנזבורג, סבם של האחים הרה"ח ר' צבי והרה"ח ר' יצחק גאנזבורג ע"ה, הוא היה קאפוסטער) ושם נולד ילדם הרביעי חיים דוב שיחי'. הוא היה יושב כל היום בביהכ"ס ומחכה שיבוא מישהו לשחוט, אבל הקהילה הייתה כה קטנה, ולא הגיעו הרבה לשחוט. השוחט שהיה שם לפני כן, והתפטר מהתפקיד מחמת זקנותו,

היה דורש מהם איזה פיצויים. כשהוא פגש את ר' בצלאל, הוא התחיל לדבר ולהתעניין בו ובמשפחתו, ותוך כדי ר' בצלאל אמר לו שהוא חתן אצל ר' זלמן לוין מרומאנובקע. כשהוא שמע את זה הוא ממש קפץ: "אתה חתן של זלמן לוין? אתה חתן של רייזל? אני אח שלה, אני דוד שלכם"... המצב אז היה כזה שממש לא ידעו אחד מהשני. ואז הוא ביקש מר' בצלאל שלא יאמר שהוא קרוב משפחה איתו, בכדי שלא יאמרו שכיוון שנשארה החזקה במשפחה, לא ייתנו לו פיצויים.

בכל גלגוליו שמר ר' בצלאל בדביקות על אורחותיו כחסיד אמיתי, והנהיג את עצמו ובי"ב בדרכי החסידות. בהקשר לכך מעניין לציין לכותבו אודות עצמו (בשאלון שמילא אודות עצמו): "... ולחזור דא"ח ת"ל הנני חוזר בכל ש"ק דא"ח במחני, וגם בהיותי בשאר מקומות חזרתי דא"ח, ובהיותי בני חזרתי איזה פעמים, ומצא חן בעיני הרש"ל יחי' ."

לאחר מכן, בשנת ה'תרצ"ג עד המלחמה עבר ר' בצלאל להתגורר בווארענזש, עיר גדולה במרכז רוסיה. דירתו היתה בבנין בית הכנסת, והוא מילא את תפקיד השו"ב. 66אותם הימים כאשר תלמידי תומכי תמימים החלו להתפזר בכל רחבי רוסיה, וישיבות מחתרניות רבות נפתחו בעיירות שונות, היה ביתו מעין תחנת מעבר לתמימים רבים שמצאו אצלו

הגעתו לפאריז והתיישבותו באוסטרליה

לאחר שזכה לצאת מעמק הבכא, הגיע בסופם של הגלגולים לפאריז. היה זה כמה ימים לפני פסח שני. באותה תקופה היה בפאריז כ"ק אד"ש מלך המשיח שבא לבקר את אימו, ור' בצלאל יחד עם עוד כמה מחשובי החסידים הלכו להזמין את הרבי שיבוא להתוועד עם הפליטים.

הרבי שהה אז במלון יוקרתי בפאריז, והחסידים שהגיעו עם הקסקטים המיושנים של רוסיה לא הורשו להיכנס למלון... הם נגשו ישר לחנות כובעים, קנו כובעים חדשים המתאימים למקום, וחזרו לבית המלון.

עם הגיעו לפאריז, כאשר החל לתכנן את הסתדרותו בשנים הקרובות העלה ר' בצלאל הצעה חדשה-ישנה, לנסוע להשתקע באוסטרליה ולשמש שם כשו"ב ומלמד תורה של הקהילה בשפרטון. הצעה זו עלתה עוד בהיותו ברוסיה בשנת ה'תרפ"ו, כאשר מהגר מרוסיה לאוסטרליה, סיפר לרב משה זלמן פייגלין שהיה מראשי הקהילה שם בשפרטון, שבנסיעותיו ברוסיה פגש פעם יהודי תלמיד חכם בעל הדרת פנים, בשם ר' בצלאל ווילשאנסקי, והוא יכול להתאים מאוד לבוא לשמש בקהילה בשפרטון. אמנם למרות מאמציו של ר' משה זלמן, הוא לא הצליח להשיג עבורו אשרת יציאה מרוסיה.

כעת, כאשר יצא ר' בצלאל את רוסיה בשעה טובה, עלתה בו המחשבה שכעת זה הזמן להוציא לפועל את התכנית ההיא, ולנסוע להשתקע באוסטרליה. ר' בצלאל כתב על-כך לכ"ק אדמו"ר הריי"צ, ובמכתב מתאריך ט"ו טבת תש"ז עותב לו הרבי כך: ". ועל אודות ידידינו היקר מוה"ר משה זלמן ש"י פייגלין הנה הוא וב"ב יחיו יקרים הם בהנהגה דמדות החסידות וראוי לסמוך על הצעתו. ". אמנם בפועל נסיעתו יצאה לפועל רק בשנת ה'תש"ט, כאשר במשך הזמן עד הנסיעה, הרבי הריי"צ מזרזו במכתביו לקדם את עניין הנסיעה.

במשך הזמן הזה עד נסיעתו לאוסטרליה, החל ר' בצלאל יחד עם גדולי החסידים שהגיעו לשם באותה עת לעסוק בהקמת ישיבת תומכי תמימים לבחורים וחדר לילדים. מהמכתבים וההוראות שקיבל מכ"ק אדמו"ר הריי"צ בקשר עם המוסדות (חלקם הגדול מופיע בחוברת זו), ניתן ללמוד על חלקו הרב בהקמתם וביסוסם. כך למשל כותב הרבי הריי"צ במכתב הממוען להרב נחום שמריה ששונקין ואלי: ". . . חתני רש"ג מסר לי פ"ש מפורט מהתיסדות

אולם גם התיישבותו בווארונעזש לא חתמה את מסכת נדודיו. בשנת ה'תרמ"צ נאסר בנו רפאל שהיה אז נער צעיר, ונתפס יחד עם כמה מחבריו בעיצומה של התוועדות בישיבה המחתרית בברדיטשוב. בעקבות המאסר ברח ר' בצלאל לזמן מסויים מווארונעזש. גם המחלקה של תו"ת שם נסגרה לקראת סוף שנת ה'תרמ"צ. ועם תחילתה של המלחמה הארוכה, החל לנדוד לתוככי רוסיה אל המקומות אליהם לא הגיע המלחמה.

בנדודיו הרחיק עד לאלמא אטא שם זכה לשהות במחיצתו של הרה"ג המקובל האלוקי הרב ר' לוי"ק אביו של כ"ק אד"ש מלך המשיח, ובמשך השנים אף סיפר דברים ששמע ממנו.

לאחר המלחמה, הגיע ר' בצלאל מאלמא אטא לכותאיש. שם בכותאיש נפגשה המשפחה עם בנם רפאל, שהחל את נדודיו במחלקות תומכי תמימים בסביבות כותאיש כבר משנת ה'ת"ש. בנו ר' רפאל מספר אפיזודה מעניינת על איחוד המשפחה: "כשהם הגיעו לכותאיש היה זה אחרי לילה בו התוועדנו אצל ר' יעקב ליפסקר ע"ה. וכשההורים הגיעו, אני ישנתי במטבח באיזה פינה, אחרי ליל התוועדות של הרבה משקה... אחותי הגיעה אז לחפשני, ולא רצו להגיד לה היכן אני, שלא תראה אותי במצב הזה... היא הגיעה לבית הכנסת ור' שמואל (נוטיק) — קריסלאווער) אז אמר: 'תגידו לה, הם יכירו אותך...".

השפעה רבה הייתה לו על תלמידי התמימים שהיו שם בכותאיש באותה עת, כפי שמתאר זאת הרה"ת ר' משה ש"י ניסילעוויטש בזיכרונותיו. הוא היה נשאר אחרי התפילה ומרבה לדבר ולהתוועד עם הרה"ח ר' שמואל נוטיק (קריסלאווער).

לאחרי המלחמה הגיע ר' בצלאל מכותאיש לסמרקנד, לשם נתקבצו רבים מאנ"ש, היה זה בשושן פורים תש"ו. ושם החלו להתארגן לקראת הבריחה הגדולה. גם בימים טרופים אלו, שהכל היה בחזקת פיקוח נפש, מעניין לציין את הקפדתו הגדולה עד כמה שאפשר בשמירת התומ"צ. היעשאלונו' שלו היה צריך לצאת מלמברג במוצאי שבת קודש, במשך כל יום השבת הכינו שלוחי הועד, בהיתר ובהוראתם של הרבנים, את המשפחות לנסיעה לתחנת הרכבת. אולם ר' בצלאל לא רצה בשום אופן לנסוע בשבת, וניצל את תפקידו של בנו חיים בער שהיה מהמסדרים של היציאה, שישאיר את משפחתו לבסוף, למוצאי שבת.

* * *

מכתב מעניין נוסף (נדפס גם באג"ק חלק ח אגרת ביותקטו), עוסק בשאלתו אל הרבי בקשר למה שראה כתוב בספר 'לבו': "לידע חשבון האדם בנפשו", ר' בצלאל חשב שמדובר כאן בעניין רוחני וביקש מהרבי את הסבר הדברים. במכתב שהחזיר לו הרבי ביאר לו שהמדובר הוא בפעולת חידוד המסייעת לאדם לגלות מספר מסוים שבחר חברו, וציין הרבי שדבר זה – פעולות חידוד מעין אלו היו מקובלים בין התלמידים באותה עת. (בנספח המופיע בסוף שער זה, ניתן לראות הסבר שכתב הרב יהושע דובראווסקי ע"ה שהלך לעולמו לפני כחודש בכתב עת תורני, לבאר דברי הכלבו הללו עיי"ש ויהיו הדברים לעילוי נשמתו). גם ממכתבים נוספים המופיעים בתשורה זו ניתן לראות תשובות של הרבי אליו בענייני הלכה וחסידות.

בתאריך ב' סיון ה'תשמ"א בהיותו במלבורן, השיב את נשמתו לבוראה. תקופה זו באוסטרליא על כל מאורעותיה וחצי יובל שנותיה, מהווה פרק חשוב ונכבד בתולדות חייו, ועל כך יש לכתוב עוד רבות ועוד חזון למועד בעז"ה.

ישיבת תומכי תמימים בפאריז, ואשר נבחרתם להיות ממנהלי הרוחנים, אשר הי' לענג נפשי .".

במכתב אחר מעודדים הרבי לעשות תעמולה ככל האפשר להביא כמה שיותר תלמידים להתחנך במוסדות שנפתחו, על-ידי שילכו לדבר בבתי כנסיות וכדו'.

בשנת ה'תש"ט יצאה לפועל נסיעתו לאוסטרליא שם התגורר בתחילה בשפערטון ומשם עבר למלבורן. במשך תקופה קצרה עקר לסידיני, אולם בסוף חזר למלבורן, וגם שם היה חבר בהנהלת המוסדות.

מעניין לציין, שבכל התקופה מאז פגש את כ"ק אד"ש מלך המשיח בצרפת, הוא כתב רבות לרבי שאלות בענייני הלכה וחסידות. כך למשל עוד בשנת ה'תש"ט בנוסעו לאוסטרליא שאל את הרבי אודות הענין של העובר את קו התאריך בספירת העומר. הרבי השיב לו במכתב ארוך ומנומק (העתקו מופיע בחוברת זו, ונדפס גם באג"ק חלק ג' אגרת תצד). מכתב זה מהווה את היסוד לשיחה הידועה בה מבאר הרבי את ענין קו התאריך בספירת העומר.

– נספח –

מסמכים ומכתבים שונים הקשורים בתולדות חייו שהוזכרו לעיל

Tel: HYacinth 3-9250 011 לשנסקי באג"ק Cable: LUBAVITCH NEWYORK

ט ז כ י ר ו ת
כ"ק אדמו"ר מנחם מענדל שליט"א שניאורסאהן
ל י ו ב א ו ו י ט ט ש
—
SECRETARIAT of RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
the Lubavitcher Rabbi
770 EASTERN PARKWAY, BROOKLYN 13, N. Y.

ב"ה, ב' אלול תשכ"ג
ברוקלין, נ.י.

הרה"ח הו"ח אי"א ננ"נ זכו'
מוה' בצלאל שי' שו"ב

שלום וברכה!

במענה למכתבו מד' ואהחנן, אף שבכלל מוצאה חן בעיני הצעתו ברבר סידור קטלוג כזה, אבל לבד מה צריך לעבוד בזה זמן רב, חן מצד סיבוח טכניות והעיקר משום שגם אחרים עדיין באמצע עבודתם, הנה בעיקר לא יוכל הקטלוג הזה לפטור את כה"ר מלכתוב גם סיפורים כאלה שכבר כתבם אחרים, מכיון שמעוניינים אנו לא רק בעצם הסיפור אלא גם בנוסחאות השונות כפי שזוכרים אותם המספרים השונים.

באם א"א לגמרי - כתיבה
כתנ"ל צפצפצפצפ מודים אנו לכה"ר על הבטחתו לכתוב עכ"פ את הסיפורים שגם כה"ר מוצא אותם שיהיו חדשים אצלנו, ובטח בזמן מן הזמנים ישתדל לכתוב גם מסוג הראשון.

בה"ח למפרע ובברכה כוח"ט
[Handwritten signature]
הרב ח.מ.א. חדקוב

בהמשך לסיפורים המובאים בשמו של הרב בצלאל ע"ה ווילשאנסקי, מובא בזאת מכתב ששלח לו הרב חודקוב ע"ה בו מבקשו להעלות על הכתב "גם סיפורים כאלה שכבר כתבם אחרים, מכיון שמעוניינים אנו לא רק בעצם הסיפור אלא גם בנוסחאות השונות כפי שזוכרים אותם המספרים השונים"

ב. ענין תמוה בספר „כל בו“

מצאתי בכל בו דף צ"ב (מהדורת שוליונגר) את הדברים הבאים להלן, ואיני יודע את פירושה.

„לדעת חשבון האדם בנמשו נקוט האי כללא בדרך ג"ע הכ"א זמ"ה פירוש על כל היתר משלישיות תמנה ע, ועל כל היתר מחמישיות תוסיף כ"א ועל היתר משביעיות תוסיף ס"ו ומכל החשבון תקח ק"ה והנותר הוא המושב“.

יתורא רובינשטיין

נראה לי שמתרון המאמר בכל בו – „לדעת חשבון האדם בנמשו“ – הוא כדלהלן: ראובן, למשל, שציין במחשבתו מספר מסוים שהעלימו משמעון, יכול שמעון לכוון את הסכום באמצעות הכללים: ג"ע, הכ"א, זמ"ד; דהיינו: אם יודיעו דאובן כמות המספרים הנותרים לאחר חילוק הסכום „איכס“ לשלישיות, חמישיות ושביעיות, ועל כל היתר משלישיות תמנה ע" – ז, א, תחת כל-חזרה הנשארת (מהשלישיות) תמנה 70, ותחת כל יחידה מחמישיות – 21, ותחת כל יחידה יתירה מהשביעיות – 15 (וידוק: 70 מתחלק ל-5 ול-7; 21 – ל-3 ול-7; 15 – ל-3 ול-5); הצרפם יחד – את כל המספרים) של (כל) 70, 21 ו-15 – ומתוך-הכל „תקח“ תמנה את הסכום(ים) ק"ה (נראה ברור, שלצד שטוש אחיזה הרפוט נשארבה רגל ה"א עד שנראית כ"ח, מכיון שהמספר 105 הוא המתחלק הן לשלישיות, הן לחמישיות והן לשביעיות – $105 = 7 \times 5 \times 3$), והנותר הוא המושב“.

דוגמא: אם המושב הוא 32 – לאחר חילוקו לשלישיות נתרו 2, ובכן: $70 \times 2 = 140$; כשנחלק 32 לחמישיות = 2, ע"כ: $21 \times 2 = 42$; לשביעיות – המספר הבלתי-מתחלק הוא 4, אי"ב: $15 \times 4 = 60$, ופעתה חכר: 140 ו-42 ו-60 = 242, מ-242 תנכה 105 (זאת הפעם, כפליים 105) – $242 - 210 = 32$.

עוד דוגמא: המספר „איכס“ הוא 25, מהשלישיות נשאר 1 = 70, מחמישיות – 0, ומשביעיות – 4 = 60, $60 + 70 = 130$; לאחר הניכוי של 105 הסיכום: 25, ובר, וכר, אמנם אם המושב הוא 21 או 15 וכדומה, יהי „מתן שכרו בצד“: 21, דהיינו מהשלישיות נותר 0, וגם מהשביעיות 0, אז המכוש הוא בצד החמישיות – 1 = 21, כ"ז לפי עניי, אגיל ואשמה לקבל פירוש יותר נכון מבלי לשבש כלום.

יהושע דובראווסקי

בראשי פרקים מתולדותיו, מסופר על שאלה ששאל את כ"ק אדמו"ר בענין מה שכתוב בספר הכלבו 'לידע חשבון האדם בנמשו'. לפנינו תשובה שכתב דודו זקנו של החתן הרה"ח יהושע דובראווסקי ע"ה בכתב עת הדרום לבאר את פשט דברי הכלבו הנ"ל במענה לשאלה שנשאלה באותו קובץ, ויהיו הדברים הנדפסים בזה בשמו לעילוי נשמתו.

לקט מכתבים

תתנד

ב"ה ב' ו' אלול צ"ו

ידידי הרה"ג ווי"ח אי"א
מוהר"ר אלי' שי'

שלום וברכה.

במענה על מכתבו מכ"ו לחדש העבר, המחאה ע"ס ל"ו נתקבל. הש"י ישלח רפואה לידידי רמ"ד שי' ויחזקהו ויאמצהו בגו"ר. בעת שיבקרו ימסור לו פ"ש ממני, ואם לא יכבד עליו הדיבור ישתדל כי ידבר בענין היותו בליובאוויטש, כי זכרון כזה סגולה בהתעוררות רחמים לרפואה. והש"י ישלח לו רפואה בגו"ר.

על אודות קשר ההתאחדות עם הישיבה קטנה הנמצאת בבארא-פארק, הצדק עם אלו האומרים על הן, ונהניתי מאד מפעולתם זאת ותהי' בשעה טובה ומוצלחת בגו"ר והתחלה טובה להתעסק בזה בחריצות הדרושה, ובהצלחה גדולה בגו"ר.

הש"י יזמין לו פרנסתו בריוח ובמנוחה שיוכל להתעסק [ק] בעניניו בהרבצת התורה ובחיזוק היהדות ובחיזוק דרכי החסידות [דות] מתוך הרחבה. ויגדלו לידיהם יחיו לתורה חופה ומעשים טובים בגו"ר.

בענג קבלתי תשורתו התשעה מכתבים כת"י החסיד הנודע הרש"ד מבאריסוב נ"ע וכתב יד החסיד הרא"ח ז"ל. תודה על העבר ובבקשה לשלוח עוד. ויואל לשלוח ישר לאטוואצק על שמי.

בשבוע העבר ביקר אותי ידידי הרב עבין רנ"צ שי' עם חותנו ידידי הרב אשינסקי רא"מ מפייטסבורג שי', ונהניתי לשמוע מהם פרישת שלום מכל ידידינו יחיו. ועל ידי ידידי הרב עבין שי' יקבלו פרישת שלום מפורט מאתי.

הרב עבין יחיי סיפר לי על אותו היחס הטוב אשר בין ידידי הרבנים יחיו מאנשי חב"ד ובינו, וכל אשר יוכל להועיל לעניני חב"ד הוא מוכן לעשות בכל עת . . . השלום והאחווה הקירוב והריעות, ודרישת טובת זולתו, הם עיקרי בדרכי החסידות והחסידים.

ידידו הדו"ש ומברכו בגו"ר

יוסף יצחק

נעתקה מצילום האגרת.

מוהר"ר אלי': אגרות נוספות אליו – בס' אג"ק מהור"י צ"צ.
תשורתו: השוה אגרת שלאח"ז.

ב'קט

ב"ה ז' מנ"א תש"ג

אל קהל עדת ישראל בעי"ת פייטסבורג יע"א, וכבוד ידידי הרבנים הגאונים שליט"א וביחוד כבוד ידידי הרב הגאון כו' וכו' מוהר"ר אהרן מרדכי שליט"א הלוי אשינסקי, יו"ר ועד הרבנים בעיר פייטסבורג יע"א.
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

הנני בזה להכיר לפניהם את ידידי עוז הרה"ג הנודע לשם תהלה, מבחירי תלמידי ישיבת תומכי תמימים דליובאוויטש, בעל כשרון נעלה ומצויין במעלות מדותיו הטובות, בעל פעולות כבירות בהרבצת תורה, בר פועל ווי"ח אי"א מוהר"ר שלום שליט"א פאזנער, אשר מלאתי את ידיו בתור מנהל ור"מ בישיבת אחי תמימים בפייטסבורג, יחד עם ידידי עוז תלמידי החשוב והכי נעלה בעל כשרון ובעל מדות תרומיות ווי"ח אי"א מוהר"ר מרדכי שליט"א אלטעין, הר"מ דישיבת אחי תמימים במחנס הטי', והנני בזה לבקשם לקרבו בכל מיני קירוב ולהיות בעזרו ובעזר הר"מ שי' אלטעין הנ"ל בכל הנוגע לעניני הישיבה, הן בהשגת תלמידים טובים והן בהשגת האמצעים הדרושים לכלכלת הישיבה להרחיבה ולהגדילה בעזה"י, וכל העושים והמעשים יתברכו בברכות מאליפות בגשמיות וברוחניות.

ידידו הדו"ש ומברכם

יוסף יצחק

נעתקה מצילום האגרת.

ידידי . . . אשינסקי: אגרת נוסף אליו – בס' אג"ק מהור"י צ"צ.
ידידי . . . פאזנער . . . בפייטסבורג: ועד עתה הי' ר"מ בשיקגו, כנ"ל אגרות בי'כו. בי'ז. וכשהחליט רבנו על שליחותו לפייטסבורג פנה הרב"ד ריטש משיקגו לרבנו בבקשה לבל יקחהו רבנו משיקגו. וע"ז השיב לו באגרת שלאח"ז.

ב'קי

ב"ה י"א מנ"א תש"ג
ברוקלין

ידידי הנכבד והנעלה מר נחום דובער שי'

שלום וברכה!

איינער שרייבען איבער איינעם פון מיינע בעסטע

הרב מוה"ר מנחם מענדיל שיי הכהן פעלדמאן והרב מוה"ר מרדכי שיי אלטעין מנהלי ישיבת אחי תמימים בעיר פיטסבורג יע"א, ועבור התענינות ידידי כת"ר בישיבת אחי תמימים במחנה הטובה, תודה על העבר ובקשה על להבא להחזיק את הישיבה ולהרחיבה ולהגדילה בעזה"י, ובגלל זאת ישפיע השי"ת שפעת חיים וברכה מרובה לעדת ישראל בעי"ת פיטסבורג יע"א, ה' עליהם יחיו.

ידידו הדו"ש ומברכו.

נעתקה מהעתק המזכירות [ג'תלג].

מהור"ר אהרן מרדכי: אשינסקי. אגרת נוסף אליו – לקמן ב' קט.

ד'תשעא

כ"ב אייר

אל הנכבד והנעלה אי"א

מוה"ר שמעון שיי [ווארלינסקי, פיטס].

במענה על מכתבו מיום [. . .] אודות חתני הרה"ג מוהרמ"מ שליט"א שניאורסאהן ורעיתו בתי תחי, הנהו כעת בפאריז השי"ת ישמור אותם בתוך כלל אחבי"י שיי ברוחניות ובגשמיות.

הניירות הדרושות לביאתם למדינה זה כבר ת"ל נסדרו ותקוה טובה כי בעזה"י יכלו לבוא צלחה והשי"ת יעזרם בגשמיות וברוחניות.

השי"ת יעזר לו בהדרוש לו בגשמיות וברוחניות בטח בעזה"י ישתדל תחת הנהגתו והשפעתו של הרה"ג הנודע לשם תהלה מוהר"ר אשינסקי שליט"א בעבודת הקדש בהצלת תלמידי ישיבת תומכי תמימים והשי"ת יהי בעזרו בגשם וברוח.

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א.

הנהו כעת בפאריז: ביומן קיץ השי"ת כותב רבנו:

ד' כא אייר

אנא לעורר רח"ר ממקוה"ר והחסדים האמיתים ע"ד מכניסי רחמים כמבואר בתשובת מהר"ב ז"ל עבור נכדתו חי' מושקא ובעלה מנחם מענדיל בן חנה הנמצאים כעת בעיר פאריז צרפת ומנחם מענדיל הוא נאנסעניסט – אינו אזרח צרפתי – ובעת ובזמן המלחמה רשמו אותו בין העומדים לעשות בשביל הצלת המדינה ות"ל לא קראוהו, אנא לעורר ר"ר בעדם שיהיו נשמרים מכל צו"צ נ"מ ולא יקראו אותו ויהיו במנוחה, ויתן השי"ת דיעה טובה בלב הקונסול האמעריקאני לתת להם את הויזה האמעריקאנית ולתת להם דיעה ישרה לנסוע לפה ויצליחם השי"ת בנסיעה כשורה ויבאו להצלחה אלינו ויסתדרו בסדר טוב בגשמיות וברוחניות.

מהור"ר אשינסקי: מו"ה מרדכי אהרן, יו"ר ועד הרבנים בפיטסבורג. ראה לעיל ח"ז אגרת ב'קט, ובהנסמן בהערות שם.

פריינד, הרב פאזנער שיי, האב איך ערהאלטען און עס האט מיך באמת געפרייט צו הערען וואס איר שרייבט מיט אזא ווארעמען אינטערעס וואס דאס איז מיר זייער טייער. יעדער מענטש מוז זיין אויף דעם פלאץ אויף וועלכען ער קען בריינגען א געוויסער תועלת אין געזעלשאפטלעכער ארבעט און בפרט אין תורה און חינוך ארבעט. רבי פאזנער שיי קען בעזה"י בריינגען זייער א גרויסען תועלת אין דער חינוך ארבעט, האב איך געפונען פאר נויטיג אים איבערצוגעבען די פיהרונג פון דער ישיבה אחי תמימים אין פיטסבורג ער זאל מיטארבעטען מיט דעם ראש ישיבה הרב אלטעין שיי.

גיט איבער מיין גרוס אייער ברודער מר ישראל שיי, השי"ת זאל אייך אלעמען בעגליקען בגשמיות וברוחניות.

המברכם.

נעתקה מהעתק המזכירות [ד'תר"ן]. לתוכנה ראה אגרת שלפנ"ו, ובהערות שם.
מר נחום דובער: ריטש. אגרות נוספות אליו – בס' אג"ק מהור"י צ' ארנב. אירצט.

ב'סה

ב"ה ג' סיון תש"ג
ברוקלין

כבוד ידידי הרה"ג הנכבד והכי נעלה, הנודע לשם תהלה ותפארת, משכיל על דבר טוב, בעל מדות טובות כו' וכו' אי"א מוהר"ר אהרן מרדכי שיי הלוי

שלום וברכה!

נבהלתי לשמוע מהאסון אשר קרה בפטירת כבוד חתנו ידידי הרב הנודע בכביר מעלותיו ופעולותיו לטובת הכלל, מוהר"ר נחמן צבי עבין, תנצב"ה, המקום ינחם את כבוד ידידי כת"ר וכל האבלים בתוך אבלי ציון וירושלים.

יחזק השי"ת את בריאות כבוד ידידי כת"ר ויאריך ימיו ושנותיו בטוב ובנעימים ויראה רוב נחת בגשם וברוח ביו"ח וב"ב יחיו.

בזה הנני לתת את תודתו ואת ברכתי לידידי כת"ר עבור הקירוב הגדול שהוא מקרב את ידידי תלמידי הרבנים הנעלים וכי נכבדים, בעלי כשרונות מופלגים יראי אלקים ובעלי מדות טובות ומופלגים בתורה,

ב'קכה

ב"ה כ"ט מנ"א תשי"ג
ברוקלין

ידידי ווי"ח אי"א הרב מוה"ר שלום שי

שלום וברכה!

שלחתי היום מכתב לועד הרבנים בפייטסבורג (ע"ש הרב אשינסקי) בנדון הילדים הפליטים באה"ק ת"ו אשר הנני קורא לאספה ביום ו' אלול הבע"ל מאגודות של החרדים (אגודות הרבנים, האדמור"ים, אגודת ישראל מזרחי ויאנג איזראעל) לדון על ההצעות שקבלתי מאת הרבנים בתשובה על מכתבי בנדון זה. את ועד הרבנים בפייטסבורג הנני מבקש אשר יקראו את ההצעות (לקוטים מהם שלחתי

להם) וידונו עליהם ויודיעו לי חוות דעתם, בכדי שיוכלו לקרא את חות דעתם על האספה. בבקשה לזרז את הרב הנ"ל שיבא הדבר לפועל ולהודיעני את התוצאות.

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

מזכיר.

הנני מצרף עבורו גליון של לקוטי ההצעות ששלחתי לועד הרבנים.

נעתקה מהעתק המזכירות.

מוה"ר שלום: פויזנער. אגרות נוספות אליו - בס' אג"ק מהור"י צ' א'תתצח, ובהנסמן בהערות שם.
מכתב לועד הרבנים: בס' אג"ק מהור"י צ' ב'קכג.
לקוטי ההצעות: לעיל שם.

ביקור כ"ק אדמו"ר מהור"י צ' בדיטרויט

די קאמיסע באשטעהעט פון פרעזידענט מר. גלוסט, מר. עלק און אלטשולער אלט ווייס-טשערלייט, טרעזשורער מר. בעקער, סעקרעטער משה שעכטער, רבי עסקין, רבי גארפינקעל, קאפמאן, רעזניק, ל. קינג, ראזענבערג, ליפשיץ, קופער, נאוועצקי, שווארץ, כהן, סאלאמאן, סאל, זוסמאן גאלדסטיק, ל. לעווין, און רבי שאסטאק.

מיד הופיעה בעתון מודעה נוספת:

דעטראיט, מישיגען. ברוך הבא! ברוך הבא!

דער ליבאוויטשער רבי אין דעטראיט. די אידען פון דעטראיט האבען דעם כבוד אז הרב הצדיק גאון ישראל וקדוש מאור הגולה **רבי יוסף יצחק שניאורסאן שליט"א האדמו"ד מלובאוויץ קומט זונטאג, 27 טען אפריל, 4:15** נאכמיטאג אויף מישיגען סענטראל סטיישאן.

צוליב קראנקהייט וועט דער רבי אנקומען אין דיטרויט נעקסטען זונטאג, און ניט ווי עס איז געווען ערווארטעט לעצטען דינסטאג.

אלע וואס ווילען אנטייל נעהמען אינים קבלת פנים, זאלען זיך פערזאמלען ביי לינוואוד און דייוויסאן עוועניוס און פאראדירען צום סטיישאן, פונים סטיישאן וועט דער רבי און די קאמיטעט פאהרען צו דער שוהל, טעילאר און ווילסאן סט.

בהסדר המסודר בתחלה, הי' כי היום בקר אעשה מסעי צלחה לעיר דיטראיט על משך כשבוע ימים, ואח"כ לסנט לואיס על ימים אחדים, ומשם לנויארק צלחה. אך בסיבת אי תקיפת בריאותי, השי"ת יחזקני בגו"ר, החלטתי להנפש ימים אחדים טרם מסעי זה. והשי"ת יצליח לי.

אלפי יהודים באו לתחנה המרכזית בדטרויט ביום ג' ולשוא חכו לקבלת הפנים. על כל זאת מסופר בעתון „מארגען זשורנאל" (אפריל 25):

דיטראיטער אידען זיינען לעצטען דינסטאג דיסאפאינטעד געווארען, ווייל אונגעפעהר ביי 3000 אידען זיינען געפאהרען צום סענטראל דיפא מקבל פנים זיין דעם ליבאוויטשער רבי, יוסף יצחק שניאורסאן שליט"א, ווי עס איז געווען אנאנסירט.

צוליעב זיין שוואכקייט איז ער ניט געקומען, אבער ער האט טעלגראפירט, אז זונטאג, דעם 27 טען אפריל, 4:15 נאכמיטאג, קומט ער באשטימט.

די קאמיסע האט באשטעלט א סקוואד פאליסלייט רייטענדע צו האלטען ארדער. דער מארטש וועט זיך אנפאנגען פונקט 2:30 פון אטאמאבילס מיט ברוך-הבא קארדס מארטשען צום סענטראל מישיגאן דיפא, און פון דיפא צו קאנגרעגיישאן עמנו אל, טיילאר און ווילסאן. זיין וואהנונג וועט זיין ביי מר. אלטשולער, 2454 וועסט יוקליד.

פאלמער, הרב פייגין, הרב אברהם ראסקין, און נאך אנדערע.

די דעטראיטער קאמיטע מיט'ן פרעזידענט פון דער דעלמאר סטריט שוהל מר. גליסט בראש, האבען געלייסטעט זייער בעסט צו געבען דעם ריכטיגען קבלת פנים, און זיי האבען אלעס דורכגעפיהרט אויפ'ן שעהנסטען אופן. פון סטיישאן איז מען געפאהרען צו דער עמנואל שוהל, טיילאר סטריט, וועלכע איז געווען אזוי איבערגעפילט עד אפס מקום, און א גרויסער אפטיילונג פאליציי האט געמוזט האלטען די ארדנונג. די אטמאספערע אין שוהל איז געווען „כולו קודש". אויף דער בימה איז געזעסען דער רבי און פון איין זייט זיין איידים, הרב גוראריי, און פון דער אנדער זייט הרב אשינסקי. עס זיינען אויך געזעסען אויף דער בימה די רבנים: אישישקין, פיין, הורוויץ, סטאלמאן, פישער, שטרויס, עלקין, העוועלין, פייגין, חזן זאלודקאווסקי, און נאך אייניגע רבנים און בעלי בתים חשובים.

דעם רביניס אדרעס אין דעטראיט וועט זיין: 2454 וועסט יוקליד סטריט.

באותה שעה אמנם הגיע רבנו לדטרויט ועל קבלת הפנים מסופר בעתון הנ"ל (מאי 2):

זונטאג דעם 27 טען אפריל, 4:20 א זייגער נאכמיטאג, האט די אידישע דעטראיט די זכיה געהאט ביי א פיעל טויזענט קעפיגען עולם מיט טויזענטער אויטאמאבילס באציערט מיט אידישע און אמעריקאנער פאהנען צו באגעגענען און באגריסען דעם גרויסען צדיק אדוננו מורנו הרב הצדיק מרן יוסף יצהק שניאורסאן שליט"א, וועלכער איז אנגעקומען פון שיקאגא אין באגלייטונג פון זיין באריהמטען איידים הרב שמריי גוראריי, הרב עלקין, פון שיקאגא, און זיין פריוואט סעקרעטאר, הרב העוועלין. א ספעציעלע קאמיטע פון פארשטעהער פוים שיקאגאיר יודענטהום האבען דעם רבין בעגלייט קיין דעטראיט, ווי שלמהילע

הרבנים מלוים את כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ בדטרויט, בדרכו לסט. לואיס
הסבא רבה של כלה עומד הראשון לשמאל
שהוא לימין כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ

אגרות קודש כ"ק אדמו"ר מה"מ בפרסום ראשון

By the Grace of G-d
Rosh Chodesh Cheshvan
5715, Brooklyn, N.Y.

Dear Mr.

I received the publication 'Main Currents in Modern Thought,' in which your article appeared. As no writing accompanied it, I assume that everything is well with you and your children.

Presumably, the purpose of sending me the said journal was to receive my reaction, and a sincere and frank reaction at that. Hence I trust you will not take exception to my remarks.

Let me illustrate my reaction by the following hypothetical situation. Suppose that a great mathematician is living in a neighborhood where people are destitute and starving. Suppose, further, that this mathematician devotes himself entirely to the pursuit of his studies, which in itself may be commendable enough as a means to intellectual perfection. But, clearly, under the circumstances it is not his immediate personal obligation, nor is it the command of the hour generally.

Similarly, I say, with all due respect and intending no offense, G-d forbid, there are around us everywhere tens of thousands and hundreds of thousands of Jewish children, children by virtue of age, or 'children' in terms of knowledge, who are starving for spiritual nourishment, and whose souls are crying out from their innermost recesses: S.O.S. Here is a truly life-saving obligation, since the Jew's life is inseparably bound up with his source in the Torah, given with the Revelation at Sinai. I cannot help thinking, therefore, that it is the command of the hour generally, and your personal mission in particular - as you have often heard from my father-in-law of saintly memory - to attend first and foremost to this inner soul-cry of these spiritually destitute Jewish children.

Needless to say, this is not intended to minimize whatever help may be rendered to mankind as a whole. But as in the private life of every person, his first obligation is to ~~his~~ support his wife, children and parents, and his secondary obligation to others, which is understandable enough, since they are his immediate kin, and he is also compensated by them in many ways; so in the case of one's family in a wider sense - his own people. Furthermore, the saying of our Sages is well known to the effect that one's obligation is commensurate with one's ability, and as the Mishnah rules - a wealthy man bringing a poor man's offering is not deemed to have offered at all.

-2-

I repeat, I trust you will excuse me for my frank remarks, especially as they will not come to you as a surprise, since you have heard them many times from my father-in-law of saintly memory.

To continue with some encouraging news, you will be glad to hear that the appeal which reached us several years ago from North Africa, has not remained unheeded. To the best of our ability we have answered the call and have been able to provide Jewish education for some 4000 children so far, not without much effort, indebtedness, etc. We realize the inadequacy, however, and we are constantly striving to extend our services.

May I conclude with the blessing, which my father-in-law used to give at this time of the year, for a healthy winter both materially and spiritually, inseparable in the whole of nature and evident ~~to~~ so in the Jew.

Cordially yours,

By the Grace of G-d
Rosh Chodesh Cheshvan
5715, Brooklyn, N.Y.

Blessing and Greeting:

I have received your letter, and let me first refer to your disappointment at the fact after meeting with a boy your daughter did not hear from him again, and you mention various reasons for it. You should not take it to heart, for the main reason is that that particular boy apparently was not your daughter's 'basherter.' Continuing your efforts, in the natural way, to find a suitable Shidduch for your daughter, the Almighty will surely send His blessing for success.

With regard to your remarks about a Sheitel, it is my opinion that this should not present a serious problem in the case of two young people, both of whom are orthodox, and come from such fine religious homes as your daughter. Your daughter, I am sure, would not consider it too difficult a concession to make, especially as in her heart she is all for it, but is perhaps influenced by external and unimportant considerations. Moreover, in recent years especially, there has been here an increase in the number of young women putting on Sheitels, and there are large circles of them.

As for the question of money, if a boy disregards all other things and loses interest in a girl because her bank balance does not measure up to his idea, he is not worth having even if he should pursue his attention.

I hope to G-d that you will have good news to inform me.

With blessing

By the Grace of G-d
25th of Teveth, 5715
Brooklyn, N.Y.

Blessing and Greeting:

This is in reference to your letter of January 10th, in which you report your telephone conversation with the young man of your acquaintance. Since he alluded to his not having changed and did not suggest meeting you again, you concluded that this indicated a desire to terminate the relationship, in spite of the fact that in the course of the conversation he repeated several times that he was pleased to hear from you.

In my opinion, the question whether or not you should regard the matter as terminated depends on how you feel about the whole thing. If you yourself are not sufficiently interested, there would be no point in pressing the matter. On the other hand, if you are interested - which is my impression from the conversation I had with you - then I do not think there is sufficient ground for giving it up so easily on the basis of an interpretation of what he might have meant or alluded to.

I think, therefore, that you should wait a few days and see if he will call you in the meantime; and if he should not, you ought to find some excuse for calling him again and meeting with him, when you could ascertain the position more definitely, without having to rely on allusions or vague indications.

May the Almighty guide you in the right path leading to your good, both materially and spiritually.

With blessing,

By

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn 13, N. Y.
HYacinth 3-9250

מנחם מענדל שניאורסאהן
ליובאוויטש
770 איסטערן פארקוויי
ברוקלין, נ. י.

By the Grace of G-d
21st of Elul, 5727
Brooklyn, N. Y.

Mrs. Esther Leah Klyne
c/o Rabbi A. Cousin
7 Durlston Road
Upper Clapton
London E.5, England

Blessing and Greeting:

I duly received your letter of September 22nd.
May G-d grant that you should have good news to re-
port in the matters about which you write.

No doubt you have heard of the Alter Rebbe's ex-
planation of the significance of the month of Elul,
in terms of the following analogy: There are times
when a king leaves his palace and goes out to meet
his subjects in the field, when everyone, regardless
of his state and station, can approach the king, and
the king receives everyone graciously and fulfills
their petitions. The days of Elul are such a period
when the King of Kings is, as it were, "in the field."
This is, therefore, the proper time to strengthen the
adherence to the commandments of the King, and to re-
ceive a greater measure of the King's blessings.

Wishing you and yours a Kesivo vaChasimo Tovo,

With blessing,

M. Schneerson

P.S. In reply to your question whether you should tell
any one what you heard from the doctor, you should
ask a Rov and act accordingly.

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
Lubovitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn 13, N. Y.
HYocloth 3-9250

מוחס מנחל שניאורסאהן
ליובאוויטש
770 איסטערן פארקווי
ברוקלין, נ. י.

עוד ב' מכתבים
מכ"ק אדמו"ר
אל סבתא של הכלה
אודות הנ"ל.

By the Grace of G-d
In the Days of Selicoth,
5728. Brooklyn, N.Y.

Mrs. Esther Leah Klyne
124 Leicester Rd.
Salford 7, Lancs.
England

Greeting and Blessing:

With the approach of Rosh Hashono,
the beginning of the New Year, may it
bring blessings to us all, I send you
and all yours my prayerful wishes for
a good and happy year, materially and
spiritually.

With the traditional blessing of

כחיבה וחתימה טובה

Letter received

Cordially *m. Schneerson*

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
Lubovitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn 13, N. Y.
HYocloth 3-9250

מוחס מנחל שניאורסאהן
ליובאוויטש
770 איסטערן פארקווי
ברוקלין, נ. י.

By the Grace of G-d
26th of Nissan, 5732
Brooklyn, N. Y.

Neshei Chabad of Manchester
c/o Mrs. Esther Leah Klyne
124, Leicester Rd.
Salford, Lancs. M7 0HB
England

Blessing and Greeting:

I was very pleased to receive your message of
Mazel Tov and good wishes on the occasion of my
birthday.

In accordance with the Divine Promise given to
our Patriarch Abraham, "I will bless them that bless
thee," may G-d reciprocate your blessings and bless
each and all of you-and your families "from His full,
open, holy and generous Hand, " materially and
spiritually.

With blessing *m. Schneerson*

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn 13, N. Y.
HYacinth 3-9250

מנחם מענדל שניאורסאהן
ליובאוויטש
770 איסטערן פארקווי
ברוקלין, נ. י.

By the Grace of G-d
5th of Adar 2, 5725
Brooklyn, N. Y.

Mrs. Esther Leah Klyne
124 Leicester Rd.
Salford 7, Lancs.
England

Blessing and Greeting:

I am in receipt of your letter of March 3rd and your previous correspondence, in which you report about the activities of the Neshei Chabad in your community. May G-d grant that you should continue to go from strength to strength in all your activities under the program of the Neshei Chabad.

No doubt you will take the fullest advantage of the forthcoming festival of Purim, especially as it is particularly meaningful for Jewish women, in view of the part played by Queen Esther in bringing about the miracle of Purim, in recognition of which the whole Megillah was named after her.

This is also a particularly timely period to give attention to the matter of spreading and strengthening the daily observance of the Torah and Mitzvoth, especially among the younger generation. For, as our Sages tell us, the miracle of Purim was brought about by the fact that Mordecai gathered around him Jewish children, and imbued them with the spirit of Mesiras Nefesh for Torah and Mitzvoth. In this way it was brought about that "For the Jews there was Light, Joy, Gladness and Honor". May G-d grant you and all the members of your group, with your families, an additional measure of the same, both in the plain sense of these words, as well as in their inner meaning, as interpreted by our Sages, namely "Light - this is Torah," etc.

With best wishes for a happy Purim

With blessing *M. Schneerson*

מכתב כ"ק אדמו"ר אל סבתא של הכלה אודות פעולות נשי חב"ד במדינת אנגליה.

“Rebbe, git gelt” (Rebbe, give money). The Rebbe laughed a great deal and gave him some money.

Saved From The Cantonists

When my grandfather was a small boy, the Russian authorities grabbed him with a group of children to join the Cantonists. They placed all the children in a small dark room, without even a glimmer of light.

His mother was a short woman, and she dressed herself in an extra set of clothing. She approached the authorities and cried that she wishes to part with her son before he is taken away. They

allowed her to enter, and as mentioned, it was completely dark. She dressed up her son in the clothes of a small girl, which she had worn under her own, and put a kerchief on his head.

Since his face was smooth, and she left with him while it was still dark outside, he looked like a girl and they didn't recognize that he was one of the boys they grabbed. In this manner, she saved him. They ran away from the city and went straight to the Tzemach Tzedek to ask his advice how to escape. The Rebbe told them to travel to the end of the Dnieper River. The boy went to Cherson, where he had a close relative, and remained there until his wedding.

Brief Biography Of Reb Betzalel Wilschanski Z"l

Reb Betzalel, or Reb Tzale Chersoner, was known for his brilliant and multifaceted personality. He was an impassioned Chassid, an outstanding yerei Shamayim, a shochet and mohel with great mesirus nefesh under the Communist regime. He also displayed exceptional orah cholarship as well as an ability to render halachic rulings, as he studied in the Rabbinic Institute, which the Rebbe Rayatz founded in Nevel.

Reb Betzalel holds a place in the front row of the dazzling gallery of eminent Chassidim, who served as mashpiim and activists. When he arrived in Paris, and later in Australia, he was appointed by the Rebbeim as a member of the administration, as seen in the Igros Kodesh of the Rebbe Rayatz and the Rebbe MH"M.

His power of influence was great, whether amongst the Chassidim living with mesirus nefesh in Russia, or the Chassidim living in free countries, or ordinary Jews of all walks-of-life in Australia. All of them basked in the light of his Torah knowledge and were warmed by his Chassidic fire. Everyone who knew him honored him, and continue to treasure his memory.

Already in his younger years, as a student in Tomchei T'mimim in Lubavitch, Reb Betzalel was one of the prominent T'mimim, and this was in

the heyday of the yeshiva in Lubavitch. He was born on 21 Shvat, 5658/1898, and arrived in Lubavitch at the end of 5672/1912, at the tender age of fourteen and a half. He learned in Tomchei T'mimim until his wedding in 5681/1921, when he married his distinguished Rebbetzin, Chaya, a descendant of the Ramak and the daughter of Reb Shneur Zalman Levin the shochet of Romanovka.

In addition to his studies in Nigleh and Chassidus, Reb Betzalel absorbed the unique Chassidic atmosphere of the yeshiva. He particularly drank thirstily of the stories he heard at farbrengens from the great Chassidim, especially from the mashpia of the yeshiva, Reb Groinem. Later, he himself was known as an exact transmitter of Chassidic lore and history. He had many stories engraved in his memory, and he would spice every talk with a Chassidic story appropriate for the occasion. His stories gained renown because in addition to telling each story with amazing exactitude, he would always become emotional as if reliving the story.

Most of the stories recorded in this compilation are from the personal notes of his grandson, Reb Meshulam Zushe Stillerman, from what he heard when his grandfather farbrenged for the public in Melbourne, Australia.

Rebbe Rashab, and the Rebbe asked him, "What is my Leibel doing?"

The Chassid answered that he became corrupted, because in Lubavitch, they didn't wear white collars or ties, yet he had started wearing a white collar and a tie.

However, he concluded that there is one consolation, namely that the tie is never in the right place, but sometimes sideways or backwards. When the Rebbe heard that, he smiled.

"opening The Aron"

My wife's grandfather was a Chassid of the Tzemach Tzedek and afterwards of the Rebbe Maharash.

Once (I think in 5636/1876), he was by the Rebbe Maharash, and he went with another Chassid to the Rashab to ask him to review the maamer they had heard from the Rebbe Maharash.

He agreed, but he would daven at length for three to four hours each day, so he said they should return at a certain time after he finished davening and then he would review the maamer.

They came at the appointed time, and he reviewed the maamer for them. In the middle, Reb Shmuel Ber, one of the elder Chassidim who would stay with the Rashab, walked in. (Reb Shmuel Ber was a Chassid of the Mittlerer Rebbe and in the time of the Tzemach Tzedek was already considered one of the elders. When he would visit the Tzemach Tzedek, he would stay by the Rebbe Maharash, and when the Maharash became Rebbe, he switched to staying with the Rebbe Rashab. He too, would daven at great length.)

He had just finished Shacharis, and he said to the Rebbe Rashab, "You are honored with opening the aron." They didn't know what he meant, but the Rashab got up and opened the bookcase and took out a bottle of mashke and some cake, and served him.

(I heard this from my father-in-law, Reb Shneur Zalman, the son of the witness to the story.

His father's name was Shimon and he was born around 5592/1832.)

The Wedding Of The Youngest Son

My father-in-law, Reb Zalman Levin the shochet, was born in the year 5619/1859, and he was present at the wedding of Reb Menachem Mendel, the youngest son of the Rebbe Maharash in the year 5642/1882.

He recounted that the hall was packed and fifty people stood on each table. There were even those who tied themselves to the beams under the roof, and hung from their belts.

One wise fellow wanted to be close to the Rebbe Maharash, so he came early and hid under the Rebbe's table.

After the Rebbe finished saying the maamer, he moved his feet under the table and felt that someone was hiding underneath. He looked down and called the Chassid by name, and he said, "It is mamash a sakana (life threatening situation)! What are you doing here (this was because about fifty tables already broke), and why don't you come out?"

The Chassid answered that it was impossible to get out because there was no room. The Rebbe said to him, "Come out from my side." The Rebbe made room for him to crawl out and he stood next to the Rebbe Maharash. He then asked the Chassid why he hid under the table, and the Chassid answered because he wanted to hear the maamer. When he asked if the Chassid heard, he replied that he had, and the Rebbe told him to review the maamer. He began to repeat the maamer and after he reviewed a portion, the Rebbe stopped him, because it was clear that he knew the maamer. The Rebbe then said, "Nu, baruch Hashem, at least one person heard; I thought nobody had heard." The farbrengen at the chasuna lasted all night, and when the people left the hall, it was already light outside. The Rebbe Maharash told all the badchanim present (and there were many) that they should each say something. They all did so, and he paid each one.

Afterwards, as they were leaving in the morning, the crowd formed two rows to allow the Rebbe Maharash to leave. When he saw one badchan who hadn't yet said anything, he called to him and asked him to say something "kurtz un gut" (short and good). The badchan replied,

With What Do You Daven?

Reb Zalman Dovid was one of the chozrim (those who reviewed the discourses of the Rebbe from memory) in Lubavitch. He was a few years older than I was, but because we shared the same living quarters, I merited hearing a great deal from him.

He would daven Shacharis the entire day until Mincha. He would start after studying Chassidus, at about 11 a.m., until Mincha time, which in the winter was about 4 p.m. originally, he would eat something before the davening, until he decided this was not proper, so he stopped.

He once told me that because he thinks Chassidus all day and doesn't eat until nighttime, he doesn't have the head for learning Nigleh. Therefore, he would only come to the Chassidus times of study in the morning and evening, but he did not show up for Nigleh.

Once, the mashgiach, Reb Yaakov Boruch saw him in his room and asked if he still learns in yeshiva, because he hadn't seen him at Nigleh study for two months. Reb Zalman Dovid didn't answer, and the mashgiach went to the dean of the yeshiva, the Rebbe Rayatz (before he was Rebbe), and said that this bachur didn't show up to learn Nigleh for two months.

The Rayatz called him in and asked him, "With what do you daven?" He answered, "With the maamer from Shabbos (said by the Rebbe Rashab). I think it over in my mind, repeatedly." This conversation took place (I think) between Rosh HaShana and Yom Kippur. The maamer of that Shabbos began with the words 'kenesher yair kino.' It is very long and very deep.

The Rayatz told him to repeat the maamer, and Reb Zalman Dovid reviewed the maamer looking in his eyes the entire time for a sign if he was saying it over properly, however, the Rayatz's face showed nothing. In the middle, the Rayatz asked him if he thought there should be an addendum at some point.

Reb Zalman Dovid said that he thought there should be and even pointed out the exact point in the maamer and the suggested comment, and once again, there was no sign on the face of the

Rayatz if he was correct or not. At some point, the Rayatz asked him to provide an explanation and he did so, but he got no sign if what he said was correct. When he finished, he left the administrative offices, and nothing further happened. This particular maamer was sent in to the Rebbe Rashab by the chozrim (I think) three times. Reb Zalman Dovid also prepared a "hanacha" for himself, but he did not publicize it, as nobody would publicize anything without approval from the Rebbe Rashab.

Around the month of Shvat, the Rebbe called Reb Shilem and asked for another "reshima" of the maamer. (The Rebbe Rashab never called it a "chanacha." He would refer only to a "reshima" or "tzetel" and the like.)

Reb Shilem called all the chozrim, and they struggled and toiled but did not succeed in putting together a "hanacha," as it was already four months after the saying of the maamer. Reb Zalman Dovid, who learned the maamer four times from his own written notes before he went to Reb Shilem, knew the entire maamer clearly. Therefore, even though he didn't want to show off his knowledge, occasionally, when the others were stuck, he would fill in the gaps.

Eventually, Reb Shilem said, "Nu, you know it better than anyone else, you prepare a 'hanacha,'" which is what Reb Zalman Dovid had in mind all along. He went and brought his "hanacha" to Reb Shilem, who gave it in to the Rebbe Rashab. The "hanacha" remained by the Rebbe for five days, and afterwards, he returned it by way of Reb Zalman Havlin. When Reb Zalman Havlin gave the "hanacha" to Reb Zalman Dovid, he told him what the Rebbe Rashab said about him, but Reb Zalman Dovid would not tell what he said under any circumstances.

What Is My Leibel Doing?

The Chassid, Reb Leib Sheinin was a big batlan. He was an oved, who would daven for four or five hours. He lived in Cherson. His mother was not of Chassidic stock and his father was a Chassid, but a simple Jew.

After he married and settled in Cherson, one of the Chassidim from Cherson came to the

a fast day, and proclaimed that every person in the city should come to the shul to pray.

On the night before the day of prayer, Reb Zushe sent his assistant to the cemetery and told him to bring stones and rocks from the grave of a certain individual, and to place them in the doorway of the shul, as well as the door to the women's section.

Since it was late at night, the assistant was afraid to go to the cemetery, so Reb Zushe gave him his walking stick and told him not to be afraid. The assistant went, brought the stones, and placed them in the doorways as he was told. The next day, all of the men came to shul, and one of them fell over the stones and died on the spot.

Similarly, one of the married women fell over the stones in the doorway of the women's shul and she too died immediately.

Afterwards, they investigated and discovered that the two were involved in an adulterous affair, and the plague ceased.

Hair Covering

The custom in Korenitz was that immediately following the wedding, married women would cut off their hair and put on a kerchief.

Once, a woman refused to cut her hair after her wedding, and when Reb Zalman Korenitzer called her to come see him, she refused. Upon hearing her of her refusal, Reb Zalman began pacing back and forth in his house trying to resolve his dilemma. On the one hand, he did not want to curse her, as after all, she is a Jew. However, if he would not curse her, others would learn from her and follow her example.

In the end, he cursed her to have a scalp wound that no doctor would be able to heal, which is exactly what transpired. She developed a wound that the doctors couldn't heal, until she was forced to cut her hair.

However, even that didn't help until she went to Reb Zalman, and he told her that only if she promises to cover her hair with a kerchief would she be helped, and so it was.

Meditating In Darkness

Reb Avrohom of Zhembin once asked his disciple, Reb Shmuel Groinem, how he spends the long winter Friday nights.

Reb Groinem answered that he buys two long candles that burn all night. After the meal, he goes to sleep until 2 AM, and then he gets up and learns Chassidus until the morning. Reb Avrohom told him: I can't afford to buy such candles, so I also go to sleep after the meal and wake up somewhere around one or two o'clock, and then I sit and meditate on a subject in Chassidus for five hours or so until daybreak.

The Guarantor Paid

Reb Shmuel Gurary would sell lumber to the government for laying railroad ties. According to the contract, he was supposed to provide high quality lumber. At some point, they discovered that he defrauded them and delivered lower grade material, and a date was set for trial.

This was a huge difficulty, and he found himself facing grave punishment.

During that time, a Jew who lost all his money approached him for a loan of ten thousand rubles. This Jew was known as someone with a low likelihood of being able to return the money, so, when Reb Shmuel Gurary answered that he would give the loan only if he could find a guarantor, it became immediately obvious that nobody would sign for him. Lacking any other option, he wrote on the deed of guarantee that Hashem will be the guarantor. When he saw that, Reb Shmuel took pity and gave him the loan.

The time for the trial came around, and miraculously, Reb Shmuel won the case. In fact, he came out ahead with the astounding sum of ten thousand rubles!

The lender invested the money successfully and eventually came to repay the loan. Reb Shmuel told him that the Guarantor already repaid the loan, and he refused to accept the money. I am not sure, but I think they actually had a Din Torah over the issue.

Once he arrived in a city where he had never stayed for Shabbos, and he took his lodgings in the home of a certain philanthropist. This wealthy man would always plead with Reb Hillel to stay for Shabbos, but he always refused. On this trip, he arranged things so that Reb Hillel would have no choice but to stay.

That Sunday, the day Reb Hillel was preparing to leave, someone went and told the authorities that a “gutter Yid”[‡] (a Chassidic tzaddik) is staying in the home of this wealthy person. At that time, there was a law prohibiting Chassidic masters from traveling around from place to place without a permit.

Since the man was wealthy, he had friends and contacts in the various government offices. When they heard about the complaint, they warned their friend that there would soon be visitors to his home looking for the tzaddik.

At that time, Reb Hillel was sitting in his room learning Chassidus, and he had five different volumes open on the table. Shortly before the police arrived, Reb Hillel stepped out to the out-house and left the s'farim on the table. The homeowner entered the room to warn Reb Hillel, and when he saw the books on the table, he closed them and put them on the shelf.

When the police came, they searched politely in all the rooms, but they did not check the bathroom.

When they saw that nobody was there, they left.

After they left, Reb Hillel came out and did not say anything, but began to daven as usual. Afterwards, he prepared to leave. Before he left, he said to the host, “You saw I didn't want to be here for Shabbos, and now that I was here, you had to go through great aggravation.”

Who Is A Chassid?

The Tzemach Tzedek once expressed himself about the following three Chassidim: Reb Avrohom Zhembiner (the teacher of Reb Shmuel Groinem Esterman), his brother Reb Dan and their uncle, Reb Zushe. He said, “Dani (that is how Reb Dan was called) is a ‘Lamdan,’ Ziske is a

‘Yerei Shamayim’ and Avremel is a ‘Chassid.’” Reb Avrohom Zhembiner had the custom to go on the night of Simchas Torah to the homes of all the residents of Zhembin and make Kiddush on wine.

His student Reb Groinem would go along with him and Reb Avrohom would also say l'chaim in each house. Afterwards, all the heads of households would come to his house, where once again, he would make Kiddush.

Once, when they were all sitting in his house, he repeated what the Tzemach Tzedek said about his brother and uncle, but left out what the Rebbe said about him. Reb Shmuel Groinem, a little tipsy at the time, asked, “And what did the Tzemach Tzedek say about Avremel?” (The people present wanted to give him a thrashing for treating his teacher with such familiarity, referring to him that way...)

Reb Avrohom asked him, “Did you hear?” He answered, “Yes.”

To which Reb Avrohom said, “It is true that the Tzemach Tzedek said about me, ‘Avremel is a Chassid.’ I toiled and labored to find some way in which this could pertain to me, but I couldn't find any. Thus, I concluded, that someone who sees the ‘point’ of Chassidus, even though he is only at the beginning of doing the work of avoda – he is already called a ‘Chassid.’”

A Mitzva Meal

Reb Avrohom Zhembiner was versed in the tractate Horiyus by heart, and before every dinner, he would review it in its entirety and make a siyum, in order to turn supper into a Seudas Mitzva.

The Stones Testify

Reb Zushe Zhembiner (the uncle of Reb Avrohom) served as Rav in Korenitz (I think he was the son of Reb Zalman Korenitzer).

Once, a plague struck the city. A number of children died r”l, and the people, as was the custom, ascribed it to their sins, particularly the sin of adultery with a married woman. They decreed

that's not it," then he would meditate for another hour, start again, and again interrupt, saying, "No, that's not it!" Afterwards, he would meditate again, begin again and finally continue. Obviously, there were times that he davened immediately, and there were times that it took him longer to get started.

Why Was He Silent?

It is known that the Tzemach Tzedek would send young men to Reb Hillel Paritcher in order that he guide them in the ways of Chassidus.

Reb Hillel had the custom that when he was invited to a simcha (a joyous occasion), he would bring along all of his prot'e9gø'e9s. There would be a special table set aside for them and he would farbreng for them, and anyone who wanted to listen in was welcome to do so.

Similarly, the Tzemach Tzedek would send young men to Reb Pesach Malastovker.

(Reb Pesach was a close friend of Reb Hillel, even though he was younger. Reb Hillel was short and thin, whereas Reb Pesach was big and powerful. Reb Pesach was terribly poor, and he would call Reb Hillel, "the rich man," because Reb Hillel learned Kabbala and Chassidus, and Reb Pesach only learned Chassidus.)

However, Reb Pesach would not speak in public, except for his students. If anyone else was present, he would remain silent and would not utter a word.

Once, Reb Pesach was in Lubavitch, and after the Rebbe said the maamer, he went to review it for his students.

One of the Chassidim wanted to hear the review from Reb Pesach, so he went to the place where he gathered with his students.

However, to his surprise, he saw that Reb Pesach sat silently and didn't say a word.

After sitting for an hour in silence, one of Reb Pesach's disciples signaled him to go outside with him, and he said, "You should know that as long as you sit here, Reb Pesach will not speak. Therefore, it would be better if you leave, since you are not going to hear anything either way.

But if you go, at least we will hear." The Chasid listened to him and left. He later said that as soon as he left, he could hear that Reb Pesach started speaking.

A Tzaddik In Deeds

Reb Hillel Paritcher was extremely punctilious and stringent in his mitzva observance. The Tzemach Tzedek said about him that it is already three hundred years since there was such a tzaddik in actual practice.

Amongst his stringencies was not to enter a room that had drawings of people on the wall. It wasn't necessary for him to actually enter the room to know if there were pictures. As soon as he opened the door a drop, he could sense if there was a picture, and he would not enter.

In each city that he traveled to, he had a set host where he would stay.

One of his hosts would set aside a room for Reb Hillel, and before he arrived, would tell his son to clear all the pictures out of the room. One time, Reb Hillel arrived without advance warning. When the wealthy man heard the wheels of Reb Hillel's wagon outside, he immediately told his son to remove all the pictures from the room. The son hurried to take down the pictures, however, when Reb Hillel arrived at the door, he opened it a bit and didn't enter. The man realized that his son must have left a picture in the room, and told him to go back and make sure he gets every, last picture.

The son searched but couldn't find any pictures, yet Reb Hillel still stood at the door. The son searched again until he saw that there was picture hanging on the inside of the door, but since the door opened inward, it was hidden from view. After the son took the picture down, Reb Hillel entered the room.

(I heard this from the son of the wealthy man, who was the story's protagonist.)

Superfluous Aggravation

Reb Hillel had a practice not to spend Shabbos in a place where he had not spent a Shabbos previously.

ing that his original premise was correct. Again, they tried to disprove it, and had to concede that the pilpul was solid.

Reb Mendel's father, Reb Dovid Tzvi, wanted to know what the students would report to Reb Chaim about his son. He asked the Chassidim to go to nearby Shtzedrin (where he lived), and to get on the same train as the emissaries of Reb Chaim, so as to follow them and try to overhear their report to Reb Chaim. The Chassidim complied, and when they boarded the train, they sat down near the students of Reb Chaim.

The emissaries asked the Chassidim, "Where are you from?"

They answered, "From Shtzedrin."

"Do you know Reb Dovid Tzvi and his son?"

"Yes."

They began to discuss Reb Mendel Chein, and of course, the Chasidim praised him highly. Afterwards, they asked the Chassidim where they were traveling to and they told them Brisk.

The students asked them if they could come to Reb Chaim Brisker, who liked to daven Mincha early, but often had trouble putting together a minyan. The Chassidim readily accepted, so they could actually be present when the emissaries reported to Reb Chaim.

When Reb Chaim entered to daven Mincha, he saw the emissaries and asked them, "Nu, can he learn?" They responded through hand signs showing amazement and indicating a very high level. Reb Chaim asked, "Like my Itzele?" (His son commonly referred to as Reb Velvel, but Reb Chaim called him Itzele). His students answered, "He is much greater!"

He Didn't Hear A Thing

One of the simple Chassidim of the Alter Rebbe, or of the Mittlerer Rebbe, made his living as a Wholesaler of wheat. He was an honest and trustworthy man even in his dealings with gentiles. His reputation was such that even the gentiles, who would accuse the Jews of cheating them, all admitted that he was honest.

Once, one of the wealthy nobles (poretz) heard about this Jew, who had such a sterling rep-

utation, and he decided it was worthwhile traveling especially to buy from him, as he needed a very large order.

When the nobleman arrived at the home of the Chassid, he was engaged in prayer and his wife answered the door. When she heard what the man wanted, she told him that she could handle the sale and that it was not necessary to disturb her husband. When the poretz insisted that he only wanted to deal with her husband, she explained that he was busy praying. The nobleman said, "Nu, let him interrupt for a few minutes and then he can return to his prayers." The wife explained that it was impossible to talk to her husband during prayer because he didn't hear a thing.

The man refused to believe her and said that he is probably faking and pretending that he doesn't hear, to which the woman responded, "Try it out yourself." He took out a gun and fired it right next to the ear of the Chassid, who didn't even flinch and it was clear that he hadn't noticed.

The nobleman saw that the woman told the truth and he picked up and left.

Later, after he finished davening, his wife told him about the poretz who came by wanting to make a large purchase, etc. The Chassid asked her, "so why didn't you sell to him?" She answered, "He only wanted to deal with you." Calmly, the Chassid responded, "In that case, he will surely return."

A Lunatic

In Cherson, I met a very elderly Jew from the town of Liepli. I asked him if he ever met Reb Yekusiel Liepler, and he told me that he hadn't, but his grandmother knew him. He said that he once asked her about him and she said that he was a meshugener (a lunatic). When he asked her why she thought him crazy, she answered: A Jew that can sit the whole day in Tallis and T'fillin and doesn't realize that the entire day has gone by is certainly a meshugener!

No, That's Not It

He also told me that Reb Yekusiel would meditate for an hour before starting "Hodu," and only then would he start. After saying the first verse, he would interrupt himself and say, "No,

able to go and come in one day. In that place, the means of travel was by way of crossing the river in a small boat, and so she traveled to Horonsteipel.)

The woman asked her Rebbe for his advice, and he told her that if the doctors say that she needs surgery, she should undergo surgery.

She reported to her husband what her Rebbe said, but he didn't want to rely on her Rebbe and insisted on consulting the Rebbe Rashab. Immediately, he set out for Lubavitch, and asked the Rebbe's advice.

The Rebbe Rashab heard all the details and said that he did not agree to surgery, saying it wasn't necessary and she would conceive without it.

The husband returned and told his wife what the Rebbe said. The woman was not comfortable with the decision, so when her husband next visited the forest, she traveled again to her Rebbe.

When she told him that the Rebbe Rashab opined that she did not require surgery, he responded, "If the Lubavitcher says that you don't need surgery and can conceive without it – then I also agree."

Within a short time, she had a child, and I think they ended up having five children.

Who Do You Learn Torah For?

A certain Misnaged would taunt the Chassidim in his town, claiming that Chassidic rabbis are not knowledgeable in Torah.

Some of the Chassidim suggested that he visit Reb Zalman Kornitzer, one of the great Chassidim, also known as a Torah genius.

The young man went to speak to Reb Zalman in learning, and despite his own accomplished learning, was extremely impressed by Reb Zalman's brilliance. The Misnaged, recognizing Reb Zalman's outstanding genius, said in amazement, "If you were amongst the Misnagdim, the entire world would shturm with you!"

Reb Zalman smiled and said, "Let me answer you with a parable: "A well-known seller of Torah works would travel from city to city to sell and

buy s'farim of value. Once, he heard about a certain wealthy man, who was willing to pay large sums of money for rare manuscripts, and he maintained a large library, which contained many rare volumes. The dealer traveled to see the wealthy man who purchased a number of books from him.

"When they concluded their business, the dealer asked if he could see the man's collection. The wealthy man agreed, and brought him into a room of wall-to-wall books, many of which were exceedingly valuable. The dealer was amazed, and he said, 'How is it that I do not have so many rare books and everyone knows me and heard about me, whereas you have so many valuable editions and nobody knows about you?'

"The wealthy man responded, 'The answer is simple. With you, everything you buy is only to sell to others, whereas with me, it is all for my own personal collection.'"

Reb Mendel Chein And Reb Chaim Brisker

The Chassid Reb Dovid Tzvi Chein would say, "I am better than my father (the Chassid Reb Peretz Chein), because I have a son who is better than the son my father had."

His son, Reb Mendel, was a tremendous genius, and the father would often say, "I am aware that my son can learn better than me."

Reb Chaim Brisker once considered doing a shidduch between Reb Mendel and his daughter, and sent two of his top students to test him.

They tested him on all of Shas and he answered all their questions satisfactorily. Afterwards, they asked him to say an original pilpul (exegetical Talmudic exposition). He began to say a deep pilpul for about half an hour. The two tried to disprove his thesis, but were unsuccessful and were forced to concede that what he said was true. After they concurred, Reb Mendel, with a greater display of genius disproved his entire discourse. The students of Reb Chaim tried to defend the original pilpul by resolving the new questions he had raised, but they were unsuccessful, and so agreed that it did not stand up. Once again, Reb Mendel expounded on the subject prov-

which fit perfectly, and he left. Three weeks later, before the Rebbe Maharash was to leave town, he asked the rav to call the tailor in order to pay him. When the tailor arrived, he told the Rebbe that since you did not make up a price with me, I have the right to ask whatever I want.

The Rebbe agreed that the tailor was correct, and asked him how much he is demanding. The tailor answered,

"I don't want money; I want a promise for long life." The Rebbe refused, saying, "Do I have long life in my pockets, which I can give you? I am willing to give money!" However, the tailor would not accept money and repeated that he wants a promise for long life. Finally, the Rebbe asked him how many years he wants. When the tailor replied that he wanted ninety years, the Rebbe agreed and blessed him.

Educate Yourself

The Rebbe Maharash said to someone who asked for guidance in educating his children:

The nature of children is that they copy what their father does. If their father is a storekeeper, then when they play with their friends they do the same thing as part of their play, and if he is tailor, they will pretend to be the same. Therefore, if you want your children to learn, then you should learn. When they see you learning, they will do the same.

From Poverty To Wealth

Reb Binyomin Altheus a"h was exceedingly impoverished throughout most of his life. He eked out a meager living from making coal. He had a small yard, and the owner of the adjoining yard asked him if he wished to purchase his property.

Reb Binyomin had no need to expand his yard, but he asked the Rebbe Maharash about the offer anyway.

The Rebbe told him to purchase the adjoining land, and Reb Binyomin did so at a very cheap price. Shortly afterwards, war broke out. Next to Reb Binyomin's now enlarged yard there was a fac-

tory, which produced weapons. Due to the increased demand generated by the war, the owner urgently needed to expand his factory. He approached Reb Binyomin and asked to purchase his land. The owner knew that he had bought the yard cheaply, for approximately 2500 rubles, and he offered to pay double the amount, 5000 rubles, for the land.

As was his custom, not to decide anything without consulting the Rebbe, he asked the Rebbe about this offer. The Rebbe told him to put off the sale until he got the go ahead from the Rebbe. Meanwhile, the neighbor raised his offer higher and higher until he reached the sum of 60,000 rubles. Only then did the Rebbe agree that Reb Binyomin sell the yard, and he became wealthy from the sale.

If The Lubavitcher Says –then I Agree

There were once two wealthy men, one a Chassid of the Rebbe Rashab, and the other a Chassid of Reb Mordechai Ber of Horonsteipel. The two made a shidduch between their families and the Chassid of the Rebbe Rashab gave his son in marriage to the daughter of the other Chassid. Since they were both wealthy, they gave a significant sum to the new groom, which he used to purchase a large forest near the Dnieper River, and he ran a large lumber business.

Five years passed, and the couple still was not blessed with children.

The wife visited a number of doctors, who informed the couple that the problem was hers. They suggested that she visit the specialists in Kiev.

She traveled to Kiev, and after testing by the specialists, they concurred with the assessment of the earlier doctors, but said they could correct the problem through surgery. She returned home and informed her husband, however, he did not want her to undergo surgery, and so the matter was delayed.

Time passed, and she felt that she couldn't wait any longer, so one day while he was in the forest, she traveled to her Rebbe the Horonsteipler. (Apparently, they lived close by, as she was

'I Don't Want Money; I Want A Promise From The Rebbe!'

*A compilation of stories about our Rebbeim and their Chassidim
that were written down by R' Betzael Wilschanski, great-grandfather of Chosson.*

The Poor Man's Contribution

One of the Shadars (emissaries who spread Chassidus and raised funds) in the time of the Mittlerer Rebbe traveled around the country and would even go to a small village where all the residents were extremely poor and could only give a coin worth fifteen kopeks, which was called a gulden.

One year, the Shadar figured out that the expenses of the trip to that village were greater than what he collected there. He decided not to visit that village anymore. The people of that village, seeing that the Shadar was not coming, collected the maamud money and sent it to the Rebbe. When the Shadar went to the Rebbe, the Rebbe rebuked him and said: Even though they don't give that much, the gulden of the poor is more precious to me than the large donations of the wealthy!

The Rebbe's Scholarship Vs. Yours

Once met a Misnaged who said he would tell me a story of the Rebbe Maharash. He prefaced it by saying that he was considered a baki (a scholar of encyclopedic knowledge) but his father was a real scholar, expert in Shas and Rambam, etc. Although he was a Misnaged, he held of Chassidim.

The Misnaged said that his father wrote a commentary on the second portion of Yoreh Dei'a, in Hilchos Nidda, and while writing it he had a tremendous question. He traveled through out all the towns of the country and asked all the Torah greats his question but did not get an answer.

He also went to Lubavitch, and headed for the home of the Rebbe Maharash to pose his question to him.

The Rebbe Maharash immediately went over to the bookcase, took a Gemara and after looking inside briefly, he said:

It's a Tosafos in the tractate K'subos. His father, who was also a genius, immediately understood the answer, which displayed enormous genius, and was absolutely flabbergasted.

Then he traveled to R' Ayzel Charif, who was famous as one of the geniuses among the Misnagdim, and posed his question. R' Ayzel gave him two answers but he negated both of them. Afterwards, R' Ayzel told him the answer he had already heard from the Rebbe Maharash.

His father said to R' Ayzel: That's the difference between you and the Rebbe. He answered me on the spot while it took you a long time.

An Original Form Of Payment

I heard the following story from R' Moshe Madayevski, who was a rav in Charal:

Once the Rebbe Maharash came to visit Charal, and since he was the rav of the town the Rebbe stayed in his home. The Rebbe asked him if he could arrange for a tailor to sew him a new coat. The rav called an observant Jewish tailor, and the Rebbe Maharash questioned him to ascertain that he would sew the coat without shatnez.

The tailor replied that he had never sewn anything containing with shatnez.

After the tailor took the measurements, the Rebbe said that he wanted the work to be done in his room. The tailor thought that it was due to concern that he would keep the leftover material and he assured the Rebbe that he had never done such a thing. However, the Rebbe said that he still wanted the work done in his room. The tailor acquiesced and proceeded to sew a beautiful coat,